

T.C.  
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI



# MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN  
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

**SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ**

**GELENEKSEL DESEN**

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

# İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR .....	iii
GİRİŞ .....	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1 .....	3
1. GELENEKSEL DESEN KAYNAKLARI.....	3
1.1. Süsleme Sanatlarının Gruplandırılması.....	3
1.2. Süsleme Sanatlarında Motif .....	4
1.3. Primitif Halk Sanatı.....	5
1.4. Mısır .....	5
1.5. Mezopotamya .....	6
1.6. Pers Süsleme Sanatları .....	8
1.7. Anadolu Medeniyetleri Süsleme Sanatları.....	8
1.7.1. Hitit Süsleme Sanatları.....	11
1.7.2. Frig Süsleme Sanatı.....	12
1.7.3. Lidya Süsleme Sanatları.....	13
1.7.4. Urartu Süsleme Sanatları.....	14
1.8. İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Dönem Süsleme Sanatları .....	14
1.9. Anadolu Selçuklu Süsleme Sanatları .....	15
1.10. Osmanlı Dönemi Süsleme Sanatları.....	18
UYGULAMA FAALİYETİ.....	28
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	29
ÖĞRENME FAALİYETİ-2 .....	33
2. GELENEKSEL SÜSLEME KAYNAKLARI KULLANILARAK MOTİF	
ARAŞTIRMA .....	33
2.1. Motif Çoğaltma .....	33
2.2. İnce Kâğıda Çizimi.....	33
2.3. Işıklı Masada Çizim .....	33
2.4. Motifin Üstünden Geçirme.....	34
2.5. Karbon Kâğıdı .....	34
2.6. Geometrik Ölçeklendirme .....	34
2.6.1. Sayma .....	35
2.6.2. Noktalama .....	35
2.6.3. Resimleme.....	35
UYGULAMA FAALİYETİ.....	36
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	38
ÖĞRENME FAALİYETİ-3 .....	40
3. GELENEKSEL MOTİFLERDEN BASİT TEZYİN DESENİ ÇİZMEK.....	40
3.1 Bitki Motifleri .....	40
3.2. Figürlü Motifler.....	43
3.3. Soyut ve Sembolik Öğeler.....	45
3.4. Geometrik Motifler .....	46
3.5. Yazı Süsleme.....	46

3.6. Tabiat Öğeleri.....	47
UYGULAMA FAALİYETİ.....	48
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	51
ÖĞRENME FAALİYETİ-4.....	53
4. BASİT TEZYİN DESEN ÇİZİMİ YAPMAK VE RENKLENDİRMEK.....	53
4.1. Boyalar:.....	53
UYGULAMA FAALİYETİ.....	56
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	58
MODÜL DEĞERLENDİRME.....	60
CEVAP ANAHTARLARI.....	63
KAYNAKÇA.....	66

# AÇIKLAMALAR

<b>KOD</b>	<b>211GS0110</b>
<b>ALAN</b>	<b>Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı</b>
<b>DAL/MESLEK</b>	<b>Tezyinat</b>
<b>MODÜLÜN ADI</b>	<b>Geleneksel Desen</b>
<b>MODÜLÜN TANIMI</b>	Bu modülde geleneksel desenlerin kaynağını, desende kullanılan malzemeleri, desen kavramının oluştuğu ve en önemli medeniyetlerin günümüze kadar gelen geleneksel desenlerini öğrenerek, bu desenleri modernize etmeyi, modernize edilen desenlerin çoğaltma tekniklerini kullanmayı ve farklı boya malzemelerini kullanarak renklendirmesini ile ilgili öğrenim konularının anlatıldığı öğrenme materyalidir.
<b>SÜRE</b>	40/32
<b>ÖN KOŞUL</b>	Temel sanat eğitimi modülünün tamamını almış olmak.
<b>YETERLİLİK</b>	Derste;1.Geleneksel desen hazırlamak
<b>MODÜLÜN AMACI</b>	<b>Genel amaç</b> Öğrenciye, uygun ortam ve araç-gereç sağlandığında artistik desen hazırlama ile ilgili veri toplayarak motif araştırması yapılacak ve çeşitli uygulamalar için tekniğe uygun ve hatasız geleneksel desen hazırlayabilecektir. <b>Amaçlar</b> 1.Geleneksel desen kaynaklarının araştırmasını yapabilecektir. 2.Geleneksel süsleme kaynaklarını kullanarak motif araştırmasını yapabilecektir. 3.Motiflerden basit kompozisyonlar çizebilecektir. 4.Basit tezyin deseni çizebilecek ve renklendirme yapabilecektir.
<b>EĞİTİM VE ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI</b>	<b>Ortam:</b> Desen tasarım atölyesi, sınıf, işletme, kütüphane, ev, vb. <b>Donanım:</b> Tasarım atölyesinde çizim masası, ışıklı masa, farklı teknikleri çalışılacak boya malzemeleri, desen örnekleri, kaynak kitaplar, farklı çeşitte kâğıtlar vb.
<b>ÖLÇME DEĞERLENDİRME</b>	Modülün içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra, verilen ölçme soruları ve uygulamalı test ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı ( test, çoktan seçmeli, doğru yanlış vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.



# GİRİŞ

## Sevgili Öğrenci,

Yüzyıllar önce birçok medeniyetin gelişip yaşadığı topraklarımızda bu medeniyetler, bizlere miras olarak çok değerli eserler bırakmışlardır. Bize miras olarak bırakılan bu eseri tam anlayabilmemiz için, öncelikle bu topraklarda yaşayan uygarlıkların yaşam koşullarını ve yaşam felsefelerini öğrenmeliyiz. Unutulmamalıdır ki o dönemlerden günümüze kadar gelen her bir motifin, sanatçıların o medeniyet hakkında bizlere sunumudur. Bu motif dikkatle incelendiğinde, medeniyetlerin ve sanatçıların gizemini bizlere verir.

Estetik kaygı taşıyan sanatçılarımız bu eserler üzerinde incelemeler yapıp, bu eserden esinlenerek yeni motif ve desenler hazırlamışlardır. Günümüzde ise yeni motiflerden ziyade bu motifler ve desenler kullanılarak yeni kompozisyonlar oluşturulmuştur.

Günümüze kadar gelen motifler taş, çini, metal, tahta, cam vb. çok çeşitli malzemeler ve usuller kullanılsa da desen tekniği ve motifler aynı esası muhafaza etmiştir.

Bu modül sizlere bu topraklarda yaşayan medeniyetlerin motifleri hakkında bilgi sunarak verilen bilgiler ışığında, sizlerinde yeni desenler oluşturarak, özgün çalışmalar yaratmanıza araç olacaktır.





# ÖĞRENME FAALİYETİ-1

## AMAÇ

Geleneksel desen kaynaklarının araştırmasını yapabileceksiniz.

## ARAŞTIRMA

- Desen araştırması için kütüphane ve basında çıkan haftalık ve aylık süresiz yayınları araştırabilirsiniz.
- Sanat çalışmaları yapılan atölyeleri, galeri ve müzeleri gezerek araştırabilirsiniz.

## 1. GELENEKSEL DESEN KAYNAKLARI

### 1.1. Süsleme Sanatlarının Gruplandırılması

Süsleme sanatları, incelenen konunun amacına göre değişik şekillerde grupta yapılabilir.

Bu grupta, süslenen yüzeyin hammaddesine, kullanım alanlarına veya teknik olarak farklı şekillerde yapılabilir. En çok bilinen grupta, yüzeyin hammaddesine göre yapılandırılır.

- Taş işlerinde süsleme
- Ağaç işlerinde süsleme
- Maden işlerinde süsleme
- Toprak ( çini ve seramik)işlerinde süsleme
- Cam işlerinde süsleme
- Deri işlerinde süsleme
- Kâğıt işlerinde süsleme
- Bitkisel, hayvansal ve sentetik liflerle yapılan işlerde süsleme( kumaş, halı, kilim, örgü, işleme, oya vb)



**Resim:1.1:Seramik kap**



**Resim:1.2:Metal anahtarlık**

Farklı malzemeler üzerinde aynı teknikleri kullanarak süsleme yapılabilir. Örnek: Ebru tekniği, cam, kâğıt, kumaş üzerine yapılabilir. Kazıma, oyma ve kabartma teknikleri tahtaya, taşa, madene ve toprağa uygulanabilmesi v.b. Sonuç olarak, süsleme sanatlarında, malzeme, teknik ve kullanım alanlarında önemli ölçüde bir iç içe girme görülmektedir.

## 1.2. Süsleme Sanatlarında Motif

Süsleme sanatlarında, motif milletlerin yaşadığı dönemi, kültürünü ve yaşama biçimini en güzel anlatan öğedir. Bir bölgede veya aynı dönemde yaşayan topluluklarda süsleme sanatlarındaki motifler birbirine paralellik gösterir. Malzemenin ve tekniğin gerektirdiği küçük değişiklikler dışında motifin özü değişmez. Motiflerin gösterdiği özellikler, o bölgenin ya da milletin tarihsel süreklilik içinde süsleme sanatlarının karakterini, sanat düzeyini ve sanat anlayışını izlememize önemli ölçüde yardımcı olur. Süsleme sanatları iki ana grupta toplanabilir.

**Tabiat kaynaklı olanlar:** Doğada bulunan canlı-cansız her biçim süsleme sanatına kaynak oluşturmaktadır. Doğal kaynaklar arasında en çok kullanılan, yaprak, çiçek, bitki ile hayvan vb. biçim, doku ve renkleriyle süsleme sanatının esin kaynağı olmuşlardır.

**Soyut süslemeler:** Soyut biçimler insanların zihninde oluşturduğu kurguladığı biçimlerdir. Nokta, çizgi, daire, üçgen, kare vb. biçimler soyut kaynaklardır. Motifler milletlerin ve dönemlerin gösterdikleri özelliklerine göre, kendi içlerinde çeşitlenebilir ve ayrıntılı olarak gruplanabilir.

### 1.3. Primitif Halk Sanatı

İlkel, toprağa yarı yerleşmiş ya da yerleşimleri devlet olamamış kavimlerin sanatları, primitif halk sanatlarını oluşturur. Günümüzde belli bir yere yerleşmemiş, göçebe halinde yaşayan topluluklar görüldüğünden, primitif halk sanatlarına bugün de rastlanmaktadır. Bu toplumlarda el sanatları çok gelişmiştir.



Resim 1.3:Primitif desen

### 1.4. Mısır

Mısır, insanların yeryüzündeki ilk yerleşim yerlerinden biridir. İ.Ö 5000 ve 4000 yıllarına ait, mısırdaki kazı çalışmaları sonucunda kırmızı boyalı ve cilalı seramikler bulunmuştur.

Mısır süslemelerinde, genellikle geometrik çalışmalar görülmektedir. Geometrik süs düzenli değildir ve çok kalabalık bir süsleme görülür. Süslemelerde çeşitli hayvanlar ve avcıyla köpek gibi konuları ele almıştır. Bu dönemin ardından Mısırdaki eski imparatorluğun “piramit çağı başlar” ve gelenek kurallara bağlı bir yönde gelişir. Anıtsal yapılar heykel, kabartma ve fresklerle süslenir. Mısırlıların dini inançları yaptıkları sanat eserlerinde çok etkili olmuştur.

Geometrik düzende titiz ve dikkatli tabiat gözleminin kaynaşması, mısır sanatının özelliğidir.

Mezarların duvarlarını süsleyen kabartmalar ve resimler mısır sanatının en önemli yapılarıdır. Mısır mezarlarında bulunan kabartma resimler ve araçları güzelleştirmek amacı ile yapılmıştır. Bunların görevi hayatı korumak öte dünyada yardımcı dokunabilecek dostlar sağlama amacına bağlıdır. Mezar duvarlarındaki gösterişli kabartma resimler ölünün hayatını ve zenginliğini anlatan olaylar gösteren konulu rölyef ve freskler vardır.



**Resim 1.4:Mısır duvar resmi**

Mısırlılar, gelenekleri uyarınca tarihsel olayları tapınak duvarları, güncel olaylar ile sosyal ilişkilerini de mezar duvarları, lahitler veya mezar taşları üzerinde anlatmışlardır.

Mısır resminde perspektif yoktur. Bir yüzey resmidir. Papirüs, lotus yaprakları gibi yerel bitkiler, mimarlık süsleme öğeleridir. Taş ustaları bir odanın duvarlarını, pürüzlü bir yüzey bırakacak şekilde keskiyle yontuyor. Bir kat sıva çekilerek yüzey düzleştiriliyor ve sanatkâr yapılacak figürü ana hatlarıyla çizilip, heykeltıraş tarafından düzeltme eklemeleri yapılırdı.

## 1.5. Mezopotamya

Mezopotamya eski Yunan dilinde iki nehir arasındaki ülke anlamına gelmektedir. Yerel konumu nedeniyle burada ayrı bölgelerde, ayrı uygarlıklar doğmuştur. Bu uygarlıkların hepsi Ön Asya sanatını oluşturmaktadır. Mezopotamya sanatını oluşturan uygarlıklar Sümer öncesi, Sümerler, Akatlar, Babil, Asurlulardır. Kentler arası yapılan savaşlar, dış göçler sebebi ile bölge sürekli bir çatışma alanı olmuştur. Bu bölgede sanat sürekli değişmiş ve gelişme imkanı bulamamıştır. Mezopotamya sanatı arkaik yönüyle sağlam ve akılcıdır. Çağdaşı ve komşusu Mısır ile karşılaştırılırsa, Nil bölge itibari ile savaş yolu üzerinde yer almadığından Mısır, Mezopotamya bölgesinin zorlandığı ve yıprandığı savaşlardan uzak kalmış ve uygarlığı kesintisiz sürebilmiştir. Sümerler i.ö 3000 başlarında Fırat ve Dicle boylarına yerleştikleri görülmektedir. Güzel biçimli ve pışmış toprak kaplar bulunmuştur. Kapların üzerinde önemli bir süs bulunmamaktadır. Kapların üzerine yapılan süslemeler kazıma tekniği şeklinde yapılmıştır. Testi ağızlarına sıra halinde çizgi çekilmiştir. Giderek desenler ince bir tekniğe ulaşmış, motifler çoğalınca kaplardaki süsler, giysilerin motifleri olmuştur.

Susa'da bulunan en eski tabak, çanaklar geometrik ve özenle üsluplaştırılmış bir natüralizmle süslüdür. Hayvan biçimleri çok yalınlaştırılmış, silüetleri ve vazoların üstündeki teke resimleri gibi kesişen hatlar, kıvrık çizgiler zikzak çizgiler, süsleyici (dekoratif) öğeler biçimindedir. Süslemeler arasında yılanlar, balıklar, su kuşu ve gamalı haç da sevilen motiflerdir.



**Resim 1.5: Seramik Kap**

Geometrik ve soyut motifler, soyutlaştırılmış figürler ile birlikte kullanılmıştır. Mezopotamya da duvarlardaki kral resimleri, onların gücünü ve ününü kanıtlayan işlerini gösterir. Mimarlıkta, heykel, silah, mobilya, kaplarda, giyimde süs ve süsleme kaygısı hayatlarının her alanında etkili olmuştur.

Mimaride ve eşyada yapılan bu süslemeler yüzey üzerine gelişigüzel dağıtılmamış yatay ve dikey olarak düzenlenmiştir. Mezopotamya sanatında mimarlıkta kullanılan süsler geometriktir.

Duvarlar ve fil payeler üzerine renkli geometrik süslemeler yapılmıştır. Süslerin üstü, düz renkli çubuklar ve boncuk kakmalarla kaplanmıştır. Süs motifleri, matematiksel bir düzey anlayışı oluşmuştur. Motifler, tabiattan esinlenerek hazırlanmıştır. Bu anlayış İslam sanatının da özünü oluşturacaktır.

Mori de bulunan bir tanrıça heykelinde, tanrıçanın iki eli ile tutmakta olduğu vazodan taşan suları dalgalı çizgiler halinde kat kat gösterilmiş uzun eteğinden ayaklarına doğru inmesi ve belli aralıktaki etek çizgileri üzerinde balık motifleri bulunmaktadır.

Mezopotamya sanatında tabiat dışı, efsanevi yaratıklar da kullanılmıştır. Bir motifin süsleme ögesi olabilmesi için, tabiattaki benzerlerinden uzaklaştırılması gerekmektedir. Yaratıklar boğa ayaklı yılan ya da zürafa boyunlu, aslan başlı ya da tanınmayacak yaratıklar biçimine girer. Mühürlerde tanrılar genellikle ay, yıldız, yılan, ejder vb. simgeler ile temsil edilmiştir.



Resim 1.6: Seramikten yapılmış mühürler

## 1.6. Pers Süsleme Sanatları

Pers, Hint-Avrupa kavimlerindenidir. Başkentlerini Susa yakınında Persepoliste kurarlar. İki yüzyıl yaşayan Pers imparatorluğu, Hint'ten Mısır'a ve Ege kıyılarına değin büyür. Persler kendilerini idare eden krallarına çok önem verirler ve kralları sonsuz hak sahibiydi. Sanatta, kral en önemli ögeyi oluşturmuştur. Kabartmalarda önce hayvan figürleri kullanılmış daha sonraları asker motifleri kabartmaları yer almıştı. Mimarlıkta pişmiş toprak süslemede renkli mineler kullanılmıştı.

Çamur balçığı kalıplamak yoluyla yapılan çok renkli alçak kabartmalar yapılarak, tuğla mimarlığının tabii bir gelişimidir. Basit bir maddeye değerli taşların parlaklığını veren seramik, Asya uygarlığında çok kullanılmıştır.

## 1.7. Anadolu Medeniyetleri Süsleme Sanatları

Anadolu üç yanı denizlerle çevrili bir yarımada olduğundan, kuzey ve güneyinde zincirleme uzanan ve doğusunda düğümlenen dağların ulaşım kolaylık sağlayan geçitler vermemesi ve yarımadayı sur duvarları gibi kuşatması sebebiyle, ancak doğu-batı yönünde işleyen bir geçit özelliğine sahip ulaşım açık doğal bir köprü olarak nitelendirmek de mümkündür.

Asya ve Avrupa uzantısı ve Akdeniz'deki ulaşım yolu üzerinde yer alan önemli merkezlerden biridir. Bu durum Mısır, Mezopotamya, Suriye, Filistin, Girit ve diğer Ege uygarlıkları ile sürekli bir "kültür ve sanat" alışverişine olanak sağlamıştır.

İç Anadolu'nun bu orta bölümü en eski çağlardan beri çeşitli uygarlıklara tanık ve yüksek düzeyde bir kültüre sahip olmuştur. Bu topraklar uygarlığın ilk uyandığı topraklar olduğundan, buradaki yerleşik kültür, dışarıdan gelen yeni kültürlerle karşılaştığı halde, yörenin köklü, özgün ve etkileyici nitelikleri ağır bastığından bu kültürel süreç içinde devamlı alıcı olmamış ve kişiliğini yitirme ve yozlaşma durumuna düşmemiştir.

Taş çağına ilişkin en önemli kalıntılar Konya yakınlarında Çatalhöyük'ten ilk kumaş, ilk ayna, ilk çanak-çömlek ile tahta kâseler, duvarlarında ilk boyalı alçı kabartmaları bulunmuştur. O çağlarda etkin olan yanardağlar nedeniyle oluşan, parlak ve yontulması kolay olan taşlardan (obsidyen) kullanılmıştır.

Boyama kaplarında bezeme motifleri zikzaklar, eşkenar dörtgen taraması, dalgalı çizgiler ve noktalardan oluşmaktadır. Taş ve Bakır çağının en önemli merkezleri Çatalhöyük ve Hacılar'dır. Anadolu'da Hacılar'da bulunan elde yapılmış olan bu çağ seramikleri geniş ağızlı kaplar, meyvelikler ve maşrapalar bunlar üst üste konmuş çift kap biçimindedir. Biçim olarak idollere benzemektedirler. Bu kaplar üzerinde geometrik süslemeler görülmektedir. Geometrik ve doğadan alınmış motifler ile merdiven motifi çok kullanılmıştır. Bazı örneklerde göz tasviri bulunmaktadır.



**Resim 1.7: Seramik çanak**

Bundan önceki tek renkli çanak-çömleğin yerini, Hacılardan çıkarılan kazılarda boya ile süslü, çok gelişmiş bir çanak-çömlek türü almıştır. Parlak bej ve kremin çeşitli tonları ile astarlanmış bar zemine kırmızıya bakan kahverengi ile yapılmış geometrik süsler kapların biçimleriyle güzel bir uyum sağlamıştır.

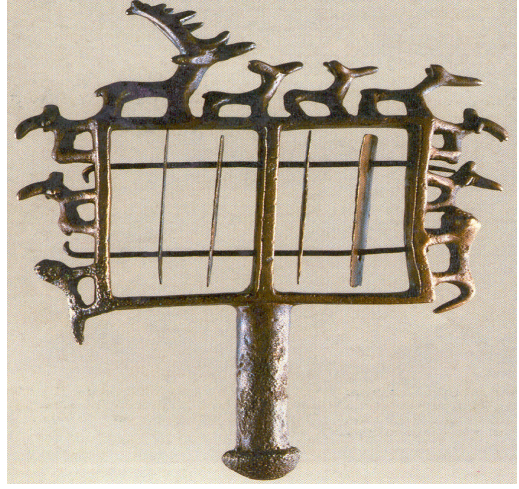


**Resim 1.8: Seramikten Çanak**

Maden teknolojisinde gelişmiş oldukları, kazılarda bulunan maden eşyalardan da anlaşılmaktadır. Bu eşyalar içinde en dikkat çekenleri güneş diskleridir. Bunların kült eşyası olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Güneş diskleri çeşitli çubukların arasında geyik ve geometrik motiflerle süslü başlıklardır.



Resim 1.9: Metal Döküm Heykel



Resim 1.10: Metal Güneş Disk

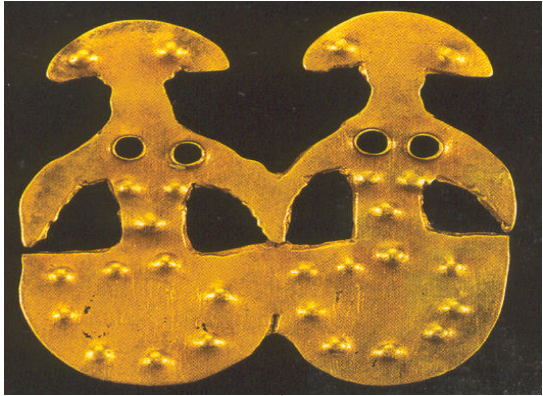
Törenlerde kullanılan sancaklar madenden yapılmıştır. Bu dönemde altın madeni de kullanılmıştır. Sancakların üzerindeki hayvan heykellerinin gövdeleri, inceltilmiş ve uzatılmış, stilize edilerek soyutlaştırılmıştır.

Altından yapılmış süs eşyaları, çeşitli kaplar geniş alın çemberleri ve taçlar bulunmuştur.

Bu taçların çizgileri yatay ve diyagonal olup dikey çizgili bantları vardır. Bu oluşturulmuş sistemi mühürlerinde de kullanmışlardır. Bu biçim düzeni içinde haç motifi yer alır. Gamalı haç Hatti uygarlığının kullandığı bir motiftir.



Resim 1.11: Altın Taç



Resim 1.12: Altın İdol



### 1.7.1. Hitit Süsleme Sanatları

Hititler Anadolu'nun en eski, toplumsal ve siyasi örgütlenmesini yapabilen, kendinden önce yaşayan Hattilerin gelenek ve göreneklerine saygı göstermişlerdir. Hatti kültürünü bir çok yönden benimsemiş ve Hatti kültürü ile Hititlerin kendi özelliklerinin kaynaşmasından, Hitit kültürü ortaya çıkmıştır.

Devletin merkezi olan Boğazköy (Hattuşas), diğeri onun yakınındaki Alacahöyüktür. Hititler renkli seramikler, dini törenlerinde kullanmak üzere kabartma motiflerle süslenmiş, vazolar ve hayvan biçimli kaplarda güzel örnekler vermişlerdir. Hititlerin çok renkli seramik yapımlarına karşın hattilerin tek renkli seramiklerinin üstün niteliği karşısında kısa sürede unutulmuştur.

Bronz altın, fildişi ve farklı gereçlerden yapılmış el sanatları ileri düzeye ulaşmıştır. Mühür sanatını hiç bir dönemde görülmeyen ölçüde geliştirmişlerdir. Hitit uygarlığının duvar kabartmaları ve kapı yanlarına yapılan aslan heykelleri en önemli eserleridir. Hititlerden sonra Frigyalılar, Lidyalılar bu orijinal sanatı, her yere yaymışlardır.



Resim 1.13: Seramik rituel kap

## 1.7.2. Frig Süsleme Sanatı

Frigler, Anadolu'ya Balkanlardan gelen kavimlerden biridir. Merkezi Gordion (bugünkü Yassihöyük)olan Frigler devletini kurmuşlardır. Frigyalılar Hitit ve Helen kültürü etkisi altında kalmış olsalar da kendilerinin orijinal kültürünü oluşturmuşlardır. Kullandıkları renkli taş mozaikler Gordion'daki saray binaları megaron tipi yapılar olup taş, kerpiç ve ağaç ile inşa edilmişlerdir. Önemli olan yapıların tabanları renkli taş mozaiklerle kaplıdır. Mozaik desenli geometrik motiflerden oluşmaktadır. Frig tapınaklarında üçgen biçimli alınlıkların pişmiş toprak levhalarla süslediği görülmektedir. Bu süslemelerde savaşçılar, aslan-boğa mücadelesi, insan başlı at gövdeli veya kuş başlı karışık varlıklar, hayat ağacının iki yanında simetrik keçiler ve geometrik motiflerden oluşmaktadır.



Resim 1.14: Duvar resmi



Resim 1.15: Renkli duvar resmi

Frigler maden işçiliğinde çok güzel eserler yapmışlardır. Bunlar kalıba dökülerek yapılmış olan maden işleridir. Tunçtan tas., koç başlı madeni riton, kabartma süslü güğümlerdir. Kazanların ağız kenarına yapıştırılan insan-boğa başı heykelleri çok güzel örneklerdir.

Tahta eşya üstünde oyma ve kakma tekniği ile yapılan geometrik motiflerin zenginliği, tekniğin yüksekliği, ağaç işçiliğinde de çok ileri gittiğini göstermektedir.



**Resim 1.16: Metalden yapılmış koç başı**

### **1.7.3. Lidya Süsleme Sanatları**

İzmir-afyon arasındaki bölgede Lidyalılar oturmaktaydı. Başşehirleri Sardes ve çevresinde yapılan kazılarda maden ve kült eşyaları bulunmuştur. Pişmiş seramikte çizgilerle süslü sırlı bir seramiği çok kullanmışlardır. Bulunan kumaş örnekleri dokumacılığın varlığını ortaya koymaktadır. Süslemeleri çok yıpranmış olduğundan motifler hakkında bilgi vermemektedir.



**Resim 1.17: Metalden Yapılmış Kap**

#### 1.7.4. Urartu Süsleme Sanatları

Doğu Anadolu'da I.bin yılında ilk çeyreğinde Ön Asya'nın en güçlü devletlerinden biridir.

Devletin merkezi bugünkü Van çevresidir. Urartular özellikle mimarlıkta ve maden işçiliğinde çok ileri düzeydedir. Saray ve tapınaklarda çeşitli geometrik ve bitkisel motiflerle, hayvan boğuşma sahneleriyle süslenmiştir. Boyamada birbirine kontrast renkleri kullanmıştır. Altın, gümüş, tunç ve demir gibi madenlerden, fildişinden değerli taşlardan çeşitli sanat eserleri ortaya koymuşlardır. Asur sanatı etkisinde kalmalarına karşın kendi kişiliklerini belirtmesini bilmişlerdir.



Resim 1.18: Renkli Çömlek

#### 1.8. İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Dönem Süsleme Sanatları

İslam dini, puta tapma anlamına gelebilecek, insan ve hayvan figürlerinin tasvirine karşı olduğundan Türkler İslamiyeti tanıdıktan sonra, sembolik ve puta tapma anlamına gelebilecek olan bütün insan ve hayvan biçimlerini bıraktılar. Figürlerin sanat karakterini korudular. Bu biçimleri bitki, üsluplaştırılmış çiçek biçiminde kullandılar.

İlkel dönem eserlerinde görülen ejder, beyaz kaplanlar ve kuş gagalı, kanatlı akbaba figürleri sonraları Türk sanatında yok oldu. Bunun yerine hayvan figürlerinin çizgisel anlatımı olan soyut motiflere ve biçimlerine bıraktı.

İslamı kabul ettikten sonra Türkler, aralarına karıştığı Müslüman topluluktan etkilenirken, bir yandan da bu toplulukların sanatlarını değiştirip, geliştirirler. Bu etkileşim daha çok mimari ve süslemede kendini göstermektedir. Bu arada heykel sanatının da giderek süsleme ve mimari ile birleştiği görülür.

İslamiyet'ten önce Türk toplumunda kumaş dokuma, halı, kilim, maden kakma, deri işleri, ok ve kılıç üstüne ağaç ve demir süslemeler ile resim sanatı, İslamıktan sonra ise süsleme alanında ve minyatür alanında yeni atılımlar yapılmıştır.

Türklerin süslemeleri diğerlerinden farklı karakterdedir. Türkler çevrelerindeki biçimleri, nesneleri açık stilize edilmiş ve tabiattan uzaklaşmış bir biçimde motiflere çevirmişlerdir. Motifler hayvanın, çiçeğin stilize edilmiş soyut biçimleridir. Türk sanat eserleri yalınlıkları, abartmadan uzak akılcılıkları ile göze çarpar. Türkler yazı sanatında diğer ülkelerden daha iyi gelişme göstermiştir.

Büyük ustalar yetiştirmişlerdir. Türk sanat eserleri yalınlıkları, abartmadan uzak akılcılıkları ile göze çarpar. Selçuklular döneminde insan, hayvan figürleriyle, süsleyici olarak bitki motifleri kullanılmıştır. Alçıdan yapılan kompozisyonlarda genellikle avlanma, eğlence konuları tasvir edilmiştir.

Süsleme sanatlarının büyük önem kazanmasının ve gelişmesinin önemli bir sebebi bütün Müslüman halklarda olduğu gibi, Türklerde de insan ve hayvan figürlerinin yasaklanmış olmasıdır. Sanatçılar bu alanda yaratıcı gücünü süsleme alanına yöneltmiştir.



Resim1.19: Sülüs Yazı

## 1.9. Anadolu Selçuklu Süsleme Sanatları

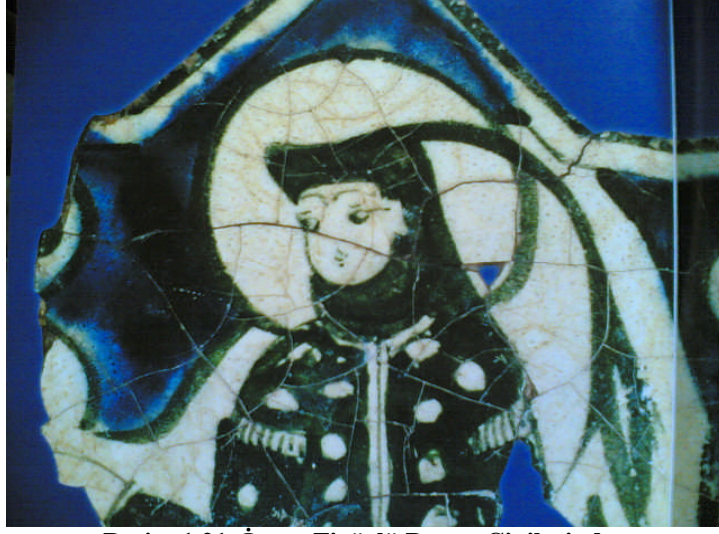
Anadolu Selçuklularının anıtları süslemede kullandıkları motiflere, halılara ve dokumalara özgü süsleme karakterleri çok orijinaldir. Bunlar kordon şeritler, bükülmüş zırlar, birbirine geçirme şeklinde yuvarlaklar, bu sanatın belirgin motifleridir. Bu motiflerde, yazı ile motiflerin kullanıldığı görülmüştür. Selçuklular kufi yazı şeklini çok kullanmışlardır. Anadolu Selçukluları, kapalı sistemde geometrik düzenlemelerle, geçirmeleri çok sevmiş ve kullanmışlardır. Anadolu'da görülen geometrik motifler özellikle 11.y. ait örneklerin, soyluluğu ve geometrik güzelliği çok dikkat çekicidir.

Selçuklular ayrıca münhanileri de çok sevmiş ve çok değişik kompozisyonlar yapmışlardır.13.y.y da geometrik motifler önemini yitirmiş, bitkisel motifler önem kazanmıştı. Selçuklu sanatında stilize hayvan figürleri, çift kartallar, doğan kuşu, sembolik yaratıklar, ejderler, stilize yaşam ağacı ve seyrek olarak ta insan figürleri vardır. Bunlar günümüze ulaşan çini, kumaş, taş örneklerinde görülebilmektedir.



**Resim 1.20 :Kuşlu Duvar Resmi**

Tabiat öğelerinde güneş ve ayda süslemede çeşitli amaçlarla sembolik olarak kullanılan motiflerdir. Anadolu Selçuklularda taş işleri taş oymacılığı ilgi çekicidir. Medrese ve cami portallerindeki gösterişli görünümü, aynı dönemdeki komşu ülkelerdeki Hıristiyan mimarlığında bulmak imkânsızdır. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde, özellikle Konya, Sivas, Kayseri, Erzurum'da Selçuklu sanatının eşsiz yapıtları bulunmaktadır. Konya, Alaaddin camisi, Sivas'ta Gök Medrese, Erzurum'da Çifte Minareli Medrese ve çeşitli yörelerde çok sayıda kümbet ve kervansaray, bulunmaktadır. Çini ve seramik, çoğu geometrik ve yazı süslemeleri, sırlı tuğlalarla, mozaik biçiminde oluşturulmuştur. 182 Ankara Aslan Hane Cami çini ve alçı süslemesi, üst köşelerdeki üçgenlerde fonda Rumiler, üstte hataliler bulunmakta, çeşitli bölümlerde geometrik ve yazı düzenlemeleri yer almaktadırlar. Selçuklu dönemi 1289–1290 son yıllarda yapılan kazılarda Beyşehir dolaylarında Kubadabad Sarayın'da çinileri zengin figürlü süslemeler bulunmuştur. Renkleri genellikle beyaz, siyah, koyu mavi, turkuvaz ve patlıcan moru renkler egemendir.



**Resim 1.21: İnsan Figürlü Duvar Çinilerinden**

Halı Selçuklulardan günümüze kadar gelen 18 halı örneği vardır. 12.y.y ait olan bu halılardan Konya’da bulunan üç halı bütün halinde, beş tanesi ise parçalanmış durumdadır. Bunlar Türk İslam eserleri müzesinde bulunmaktadır. Geometrik ve yazı süslemesinde halılarda, mavi ve kırmızı renkler ile bunların değişik değerleri egemendir.

Kumaş Anadolu Selçuklularından kalma kumaş parçaları çok azdır ve bunlar da Avrupa müzelerinde bulunmaktadır. Bu kumaşlarda çift başlı kartal, arsan ve Rumiler ilgi çeker.

Tezhip bu örnekler kitap süslemelerini oluşturmaktadır. Bu eserlerin pek çoğu İstanbul Topkapı müzesinde, Türk İslam eserleri müzesinde, Ankara Etnografya müzesinde ve Anadolu’nun başlıca müzelerinde görülebilir.

Ağaç işleri Selçuklulardan özellikle mihrap, minber ve kapılardan günümüze ulaşan örnekler bulunmaktadır.



**Resim 1.22: Tahta Kapı Desen**

Metal işleri Anadolu Selçuklularında metal üzerinde dövme, kazma, kabartma, döküm, mine çeşitli tekniklerde süslemeler yapılmıştır. Süslemelerde insan ve hayvan figürlerinin yanı sıra efsanevi yaratıklar, hayat ağacı motifi dikkat çeker.



Resim 1.23: Anadolu selçuklu duvar çinisi

## 1.10. Osmanlı Dönemi Süsleme Sanatları

Türk süslemesinin zenginliği, motif türlerinin bolluğu ve motiflerin estetik yapıya sahip oluşlarından kaynaklanır. Türk sanatının bu derece ilerlemesinin sebebi yy boyunca süren geleneklerle birleşen motifler, Osmanlı döneminde en üstün düzeye ulaşmıştır. 16.yy tabiattan stilize hayvan figürleri, yerlerini tabiattan stilize çiçeklere bırakmıştır. 14.yy kadar rumi üslubu ile yapılmış süslemelerin çoğunda hayvan figürlerini tanımaya imkan vardı. Bundan sonraki zamanlara da ise yaşantılar, tarihin akışı ve düşünce gelişiminden dolayı, kuşların kafaları, tavşanların ayakları vb. ayrıntıların yok olması ile, Rumiler klasikleşmiş yalın biçimlere dönüşmüştür.

En güzel örneklerde 16.yy verilmiştir. Osmanlı toplumunun hayata bakış açısına paralel olarak hayvan motifleri önemini yitirmiştir. 16.yy saray nakış hanelerinde, süslemeye yeni etkiler egemen olmaya başlamıştır. Bunlar tabiattan stilize çeşitli bitkiler, süslemeye kullanılmaya başlamıştır. Çiçek olarak, gül goncası, karanfil, menekşe, lale, nergis, çiğdem, papatya vb. yaprak çeşitleri, bahar dalları, üzüm, elma, nar dalları, gibi meyve çeşitleri ve yeni biçimleri ile çinilerin, taşların, kitapların, mimari yapıtların süslemelerinde kullanılmıştır. Sınırları aşan bu eşsiz süsleme sanatı yabancı ülkelerde sanatını etkilemiştir.





**Resim 1.24: Hatai çiçek deseni**

Motif türlerinden hatailer Osmanlı süsleme sanatlarında en çok kullanılan motif türüdür.

Osmanlı süslemelerinde bu dönemde geometrik motifler ikinci planda kalmıştır. Aynı zamanda süslemede Orta Asya motifleri, çintemani, kaplan çizgisi, ay, güneş, yıldız motifleri bu dönemde kullanımı çok aza inmiştir.

Yazı süslemesinde ise Osmanlı sanatında çok güzel örnekler verilip, yazı üslubunda sülüs, nesih, talik en çok kullanılan yeni çeşitler olarak ortaya koydukları üsluplardır.



**Resim 1.25: Yazı örneği**

18.yy Osmanlı İmparatorluğu'nun batıya açılmasıyla birlikte, her şeyde olduğu gibi süslemecilikte de değişiklikler olduğu görülmektedir. Batı sanatlarında barok, ampir ve rokoko sanatları, Osmanlı süslemeciliğindeki karakterlerle birleşerek yeni "Türk rokokosu" adı verilen yeni üslubun doğmasına neden olmuştur. 19.y.y sonuna kadar devam etmiş. Bu dönemde süslemede kullanılan çiçekler, renk ve biçimleriyle tabiattaki görünüşleriyle, ışıklı-gölgeli çalışılmıştır. Çiçek ve dalların bir vazo içinde buket halinde çizimleri görülmektedir. Batıdaki örneklerle benzemeyen yeni birleşimler yaratmışlardır. 19.y.y ortalarında aşırı süslü biçimlere ve renklere bürünerek kötü örnekler verilmiştir. 20.yy başında Türk süslemesi tümüyle bozulmuştur.

### **a.Taş**

Osmanlı dönemi taş işçiliği çok gelişmiştir. Mimaride olağan üstü bir taş süslemesi görülür. Sivri kemerler, kemer taşların çeşitliliği, baklavali sütun başlıkları, minare şerefeli, minberler, hünkâr mahfilleri pencere parmaklıkları, bu alanda en başarılı örneklerdir.

Osmanlı sanatının taş işçiliğinin değişik örneklerinden çeşme ön yüzleri, yalıkları, sebil ve sel sebillerde, şadırvan ve oymalı fiskiyelede görülmektedir.

8.yy çeşme ve sebil taş süslemeciliği örnekleri Barok üslupta sürdüğü görülür. Osmanlı döneminde cami, medrese gibi yapıların avlu ve ana kapılarında, Selçuklularda kullanılan motif diziliş biçimini korumuş ama yüksek kabartma taş alçı ve boyalı süslemecilik, renkli cam, yazı ve ağaç işçiliği, yapıların içini süslemek için kullanılmıştır.

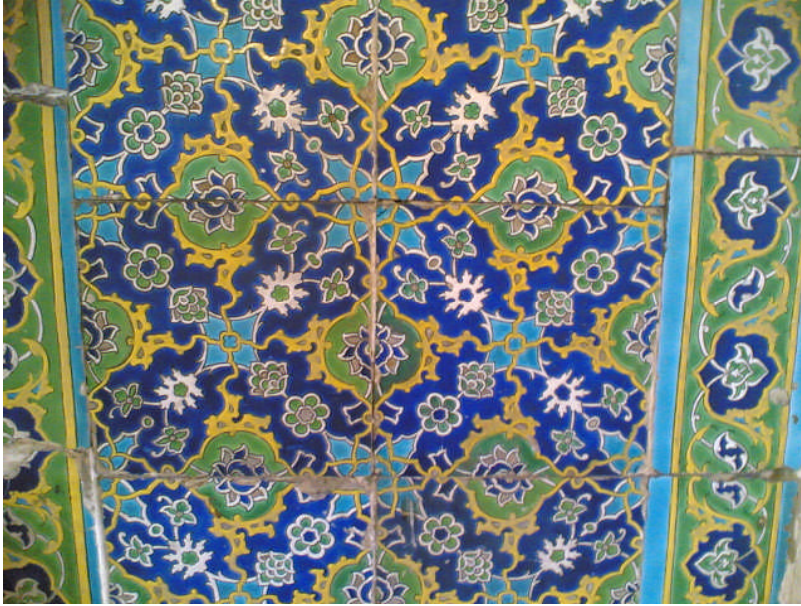
Eski mezarlar, taş oyma sanatının gerçek şaheserleridir. Türk süsleme motiflerinin bu mezarlarda tümü kullanılmıştır. Mezar taşlarının süslemesi ve üslubu her döneme göre değişiklik gösterir. Her dönemin süsleme biçimi, taşları ve tarzı birbirinden ayrılır. Mezar taşlarında zengin bir anlatım bulunmaktadır.



**Resim 1.26: Mermer çeşme başı**

## b.Çini

Osmanlı çinileri, dünya seramik tarihi içinde önemli yeri olan üstünlüğe ulaşmıştır. Erken dönem çinilerinde mavi-beyaz çiniler, dönemin en önemlileridir. Bursa Yeşil Camii ve türbesi, Muradiye türbesi, mavi-beyaz çini örneklerinin en güzelleridir. Çiniler daha sonra renklendirilmeye başlamıştır. Sarı, beyaz ve tatlı yeşil kullanılmıştır. Edirne Muradiye Camisi (1451) mihrabında ilk kez sarı denenmiştir. Bu çinilerin aynısı İstanbul'daki Fatih Camisi ve Çinili Köşk'te (1472) Şehzade Mehmet (1543) Türbelerinde görülmüştür. Fatih Sultan Mehmet'in yaptırdığı Çinili Köşk'te dönemin en güzel çini örnekleri yapılmıştır.



**Resim 1.27: Topkapı sarayı duvar çinisi**

Yüzyılın ikinci yarısı Türk sanatı ve çini sanatının da en zirvedeki dönemini oluşturur. Bu çağda, çok çeşitli renkler, özellikle domates kırmızısı adı verilen ve sır altında diğer renklere göre kabarık duran kırmızının ortaya çıktığı görülür. Erken dönemde kullanılan sarı renk ortadan kalkar, ama asıl değişiklik çini desenlerindedir. Osmanlı sanatının en güzel ve olağanüstü çiçek stilizasyonu bu sırada gelişir.

Bu dönemde tabiat gözleminin, soyut bir biçim anlayışı içinde süsleyici amaçlara yönelmesi ve çinilerin duvar resmi olarak tamamen kullanılması bu dönemin özelliğidir. İlk Süleymaniye Külliyesi Camii mihrabında, Hürrem Sultan Türbelerinde bu çini, tek bir çininin üstünde büyük pano geliştiğini gösterir. 1561'de yapılmış olan bu yeniliklerin tümü Rüstem Paşa Camisi'nde görülmektedir.

Topkapı sarayı, Hırka-i Saadet dairesinde bulunan tavus kuşlu çinilerle, altın yol denilen koridorda bulunan üç pano, bu dönemin en güzel ve olağanüstü örnekleridir.

### c. Tezhip

Tezhip, el yazması kitapların ve güzel yazı örneklerinin kenarlarını boya ve altınla süsleme işine verilen adıdır. Tezhip sanatının gelişmesinde Türklerin çok emeği geçmiştir. Türk tezhip sanatı, resim ve minyatür sanatları gibi Türk tarihi ile başlamış ve Osmanlılarla klasik döneme gelmiştir. Osmanlı döneminde tezhip sanatı, saray nakkaşlarınca, yazı sanatına paralel olarak gelişme göstermiştir.

Fatih döneminde tezhip sanatında ilerleme olmuş ve saray nakkaş hanesinde çalışan sanatçılar çok üstün tezhip ürünleri ortaya koymuşlardır.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde, klasik Osmanlı-Türk tezhip sanatı en parlak çağını yakalamıştır. Bu dönemde çizgiler daha ince, motifler daha zengindir. Bu dönemin en ünlü ustası ve tezhip atölyesinin başı Kara Mehmet' tir. Klasik dönemin rengi, zeminde kullanılan lacivert ve iki tür altındır.



Resim 1.28: Camii Duvar Tezhibi

### d. Deri

Kitap süslemeleri arasında yer alan cilt sanatıdır. Motifler, tezhip sanatı ile paraleldir. 16.ve 17.y.y da en iyi örnekler verilmiştir. Rokoko döneminde lake ciltler ve yıldızla yapılan süslemeler önem kazanmıştır.

Deriden, kitap kapakları, ayakkabılar, çizmeler, atların koşumları, kalkan, ok ve yay torbaları gibi eşyalar yapılmıştır.



**Resim 1.29: Osmanlı Saray Deri Çizmesi**

#### **e. Ağaç**

Eski Türk evlerinin, sarayların köylerin tavan, kapı, pencere kanadı, sandık, tahta kaşık, yazı kutuları sehpa, rahleleri buna benzer pek çok yapılan parçalar, Türk ağaç işçiliğinin en orijinal en güzel örnekleridir. Ağaç işlemeciliğinde özellikle sedef, fildişi ve bağ maddeler, çeşitli geometrik biçimlerde kesilerek ayrı ayrı kompozisyonlarla, yapıştırma ya da kakma tekniğiyle süslemeler yapılmıştır. Yapıştırma yapılan işlerde değerli taşlar da kullanılmıştır. 18.yy başından sonra ağaç ev eşyaları Edirne kari denilen teknik kullanılmıştır. Bu teknik, altın, yıldız, yeşil ve kırmızı renklerin değişik değerlerinin, lake yöntemiyle boyanması sonucu oluşturulur.

#### **f. Metal**

Metaller, silahlar, gündelik eşyalar ve süs eşyaları olarak üç grupta toplanabilir. Silahların çelik bölümlerinin süslemesinde, oyma ve kakma tekniği kullanılmıştır. Topkapı müzesinde ve askeri müzede maden üstüne altın veya gümüş kakma ve mücevherlerle süslenmiş kılıç, hançer, miğferler aynı ve çeşitli küçük süs eşyaları bulunmaktadır.

#### **g. Cam**

Cam kırılabilen bir madde olduğundan, bugün eskiden yapılmış örneği yoktur. Osmanlı Türkleri döneminde, ileri bir cam sanatının varlığı, dini yapılarda kullanılmış, renkli camlarla yapılmış vitray örneklerinden anlaşılmaktadır. 1848'de İstanbul'da Sultan Abdülmecit'in isteği ile cam fabrikası kurulmuştur.



**Resim 1.30: Yıldızlı cam çalışması**

## **h.Halı**

Türk halı sanatı, bulunduğu bölge ve dönemlere göre özellik göstererek gelişmiştir. 14.yy da hayvan motifli halılar yapılmıştır. 15–16. yy yapılan halılarda kullanılan renkler ile çeşitlenebilir. Bunlar kırmızı ve mavi egemen olmakla birlikte mor, lacivert gibi yeni renkler görülür.16–17. yy halıları teknik ve desen yönünden ayrı, ancak öz yönünden aynı olan iki temel grupta toplayabiliriz. Birinci grup Uşak halıları, ikinci grup Osmanlı saray halılarıdır. Uşak halılarının iki ana türü, madalyonlu ve yıldızlı Uşak halılarıdır. Madalyonlu Uşak halıların da, madalyon yuvarlak ve oval olabilir. Uşak halılarında genellikle kırmızı ve tonları egemen renk, lacivert, sarı, mavi ve yeşil de kullanılmıştır. Saray halılarında “sine düğümü” denilen İran tekniği kullanılmıştır. Bu halılarda madalyon sistemi alınarak motif düzeni kurulmuştur. Madalyon sisteminden ayrılan yanı ise madalyonların ikinci derecede kalmasıdır. Saray halılarında ince renk beğenisi, ayrıntılı, açık, yalın motiflidir. Bergama bölgesi, Selçuklu halılarının geometrik geleneğini sürdürmüştür.



**Resim 1.31: İpek Saray Halısı**

## **i.Kilim**

Halıdan daha ince olan dokumalara denir. Kilimlerde kullanılan motifler geometrik desenlerdir. İnsan, hayvan, bitki biçimleri bu tarzda kilimlere motif olarak uygulanmıştır. Kilimler dokundukları bölgenin adını ya da özelliklerini taşıyan motiflere göre kullanılan renk ve motiflerde yöreye göre değişmektedir. Türk el dokumalarından yapılan kilimlerin boyası bitkilerden köy kadınlarının geleneksel ve özel formüllerinden yapılır.



**Resim 1.32: İplik Kilim Dokuması**

## **j.Kumaş**

Türk kumaşlarının malzeme ve desen yönünden dokumacılıkta önemli bir yeri vardır. Kumaş tekniği iki yönden gelişmiştir. 14.yy kumaş motifleri büyük desenli ve renk çeşidi az ancak çok canlıdır. 15.yy'da ise desenler daha küçük, renkler çok çeşitli kullanılmıştır. Osmanlı dönemi diğer alanlarda olduğu gibi en gelişme gösterdiği dönem 16.yy Bu dönemde motif içinde motif, yaprak ve çiçekler içinde yine çiçek verilmekteydi. Türk kumaş çeşitleri çatma, kemha, canfes, diba, çuha, hatai, kadife, seraser, sof, kutni, aba, bürümcük, tafta, vb. adlarla adlandırılır. Türk kumaşlarında kullanılan renkler kırmızı, çini mavisi, safran sarısı, bal rengi, turuncu, beyaz, eflatun, mor ve laciverttir.



**Resim 1.33: Osmanlı saray kumaşı**

## k. Örgü

Örgü, tığ, şiş, iğne gibi küçük araçlarla her yerde ve her türlü şartlarda yapılabilir. Örgüde sınırsız yaratma ve anlatma imkanları vardır. Çiçek, bitki, hayvan ve insan üsluplaştırılarak oyada motif biçimine dönmüştür. Anadolu'da örülen köy çorapları ve eldivenlerin nakışları bir harikadır. Türk kadını anlatmak istediği duygularını, düşüncelerini renklerle ve motiflerle oyalarda ve örgüde anlatmaya çalışmıştır. Bu sanat kolunun ekonomide kendine göre bir yeri vardır.

## l. İşleme

Türk işlemeleri günlük ihtiyacı karşılayan en küçüğünden, en büyüğüne kadar her türlü eşyaya uygulanmıştır. Mendil, çevre, havlu, önlük, yastık, perde, seccade, kaftan vb. çok renkli ve tek renkli işlemler yapılmıştır.



Resim 1.34: Ketenden ipek işlemeli kese

## m. Yazma

Yazma, diğer sanat kollarında olduğu gibi motiflerini tabiattan almıştır. Stilize edilerek kullanılan bu motiflerden en çok işlenen çiçek, yaprak, meyve motifleridir. Kuş, balık dört ayaklı hayvan, insan figürleri, gemi, doğa görünüşleri ve geometrik biçimlere daha az rastlanır. Kompozisyonlar merkezi, diyagonal ve buket biçimindedir.



Resim 1.35: Yazma deseni





**Resim 1.36:Yazma üzerine taş baskı**

## UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını uygulama sonucunda, geleneksel desen kaynaklarının araştırmasını yaparak, motif seçimini yapabileceksiniz.

### Geleneksel Desen Kaynaklarını Araştırmak

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Süsleme sanatları kavramları ile ilgili bilgi veri toplayınız.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Kütüphanede sanat kitaplarından bu kavramları araştırınız.</li><li>➤ Bu kavramlar ve süsleme sanatlarını kullanan medeniyetleri inceleyerek haklarında bilgi sahibi olunuz.</li><li>➤ Kütüphane ve basın yayında çıkan yayınların fotokopisini çekerek bir dosya haline getiriniz.</li><li>➤ Bulduğunuz şehirdeki tarihi binalarda kullanılan desenleri de inceleyiniz</li><li>➤ Fotoğraflarını çekerek bu desenleri dosyalayarak, kendinize zengin bir kaynak oluşturunuz.</li></ul>
<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Motif seçimine ve kaynağına karar veriniz.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ İncelediğiniz dönemlerden hangisinin çizimini yapabiliyorsanız o dönemi çalışmanızda kullanmaya karar veriniz.</li><li>➤ Daha kolay ve rahat bir çalışma yapabilirsiniz.</li><li>➤ Çalışmalarınızda çizimlerini kolaydan zora doğru aşamalar halinde çalışınız.</li></ul>

## ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu bölüm ile kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak değerlendiriniz

1. Aşağıdakilerden hangisi geleneksel desen kaynaklarından biri değildir?

- A) Taş
- B) Maden
- C) Toprak
- D) Su

2. Süsleme sanatının başlangıcından günümüze kadar yapılan süslemeler 2 gruba ayrılmış, tabiat kaynaklı olanlar ve soyut süslemeler.

**Aşağıdaki şıklardan hangisi soyut süsleme sanatını ifade etmektedir?**

- A) Soyut biçimler insanların zihinlerinde oluşturduğu kurguladığı biçimlerdir.
- B) Doğadaki canlı- cansız varlıkların kullanılmasıdır.
- C) Biçim, doku ve renklerle süslemedir.
- D) Nokta, çizgi, bitki, soyut süsleme sanatıdır.

3. Süsleme resimlerinde perspektif olmayan, geometrik biçimleri kullanan, duvar resimlerinde tarihsel, güncel olayları, sosyal ilişkilerini anlatan ve papirüs kâğıdını kullanan medeniyet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Primitif halk sanatı
- B) Mezopotamya
- C) Mısır
- D) Pres

4. Mezopotamya sanatı, motif süslemesinde aşağıdaki biçimlerden hangisini kullanmıştır?

- A) Hayvan ve tabi görünüşünü yitiren motifler
- B) Resimlerinde perspektif yoktur.
- C) Gamalı haç motifi
- D) Geometrik ve soyut resimler

5. Hititler duvar resimlerinde ve kapı yanlarına da heykel olarak kullandıkları biçim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aslan
- B) Gamalı haç
- C) Soyut resim
- D) Geometrik şekiller

6.Frigyalılar maden işçiliğini çok iyi kullanan bir medeniyettir. Yaptıkları maden eşyalarının kenarlarında neleri kullanmışlardır?

- A) Geometrik motifler
- B) Gamalı haç
- C) İnsan ve hayvan heykelleri
- D) İnsan figürleri

7.Minyatür sanatının gelişmesi hangi dönemde oluşmuştur?

- A) İslamiyet'in kabulünden sonraki dönem
- B) Hitit medeniyeti
- C) Mezopotamya uygarlığı
- D) Pres uygarlığı

8.Anadolu medeniyeti süsleme sanatları, taş ve bakır çağının en önemli merkezleri, aşağıdaki şıklardan hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Boğazköy-Hacılar
- B) Hacılar
- C) Çatalhöyük- Hacılar
- D) Gordion-Çatalhöyük

9.Önemli yapıların tabanlarında renkli taş mozaikler ve bu mozaiklerde süsleme geometrik motifler, insan başlı at gövdeli, kuş başlı karışık varlıklar bulunmaktadır. Bu özellikler hangi medeniyette bulunmaktadır?

- A) Frigler Medeniyeti
- B) Hitit Uygarlığı
- C) Urartu
- D) Mezopotamya Uygarlığı

10.Süslemelerinde kapalı geometrik düzenlemeleri, yazıda kufi, süslemelerde münhani desenleri ve bitkisel motifler kullanmışlardır. Çini tahta, taş, maden, halı,kilim ve kitap kapakları (deriden) farklı malzemeleri kullanarak orijinal eserler bırakmışlardır.Stilize hayvan figürleri çift kartallar,ejderler,çok az insan figürlerini kullanılmıştır.Özellikle Konya ,Sivas Kayseri ve Erzurum da bulunan yapıtları günümüze kadar ulaşmıştır. Bu sanat eserleri hangi döneme aittir?

- A) Anadolu Selçukluları
- B) Hitit medeniyeti
- C) Urartular
- D) Osmanlı dönemi

### **Doğru-Yanlış Soruları**

- 11.( )Anadolu medeniyetlerin, taş ve bakır çağının en önemli merkezi Çatalhöyük ve Hacılardır.
- 12.( )Süsleme sanatlarının gruplandırılması yüzeyin hammaddesine göre yapılandır.
- 13.( )Hatti seramiklerinde geometrik süsleme ve renk kullanmamışlardır.
- 14.( )Motifler milletlerin yaşadığı dönemi, kültürünü ve yaşama biçimini en güzel anlatan ögedir.
- 15.( )Türkler İslam dinine girdikten sonra insan ve hayvan figürlerini kullanmamıştır.
- 16.( )En çok bilinen Hitit kralı Midas'tır.
- 17.( )Hititler renkli seramikler, dini törenlerde kullanmak üzere kabartma motiflerle süslenmiş vazo ve hayvan biçimli ritüel kaplarını oluşturmuşlardır.

### **Boşluk Doldurmalı Test Soruları**

- 18.....milletlerin yaşadığı dönemi ,kültürünü ve yaşama biçimini en güzel anlatan ögedir?
- 19.El yazması kitapların ve yazı örneklerinin kenarını altınla süsleme işine .....denir?

**Not:** Cevap anahtarı modülün sonundadır.

### **DEĞERLENDİRME**

Cevaplarınızı kitapçığın sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Kendinizi değerlendirmeniz sonucunda yanlış cevap verdiyseniz ya da cevaplama anında bazı sorularda tereddüt yaşadıysanız, öğerlenme faaliyetindeki ilgili konulara dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz uygulamalı teste geçiniz.

## UYGULAMALI TEST

Kütüphanede yaptığınız kaynak araştırmasını, doğru araştırıp, araştırmadığınızı kontrol ediniz.

**AÇIKLAMA:** Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Araştırma yapacağınız kütüphaneyi belirlediniz mi?		
2. Kütüphanenin bölümlerinden araştırmayı yapacağınız bölümü incelediniz mi?		
3. Araştırma yaptığınız uygarlıkları incelediniz mi?		
4. İncelediğiniz medeniyetler hakkında bilgi edindiniz mi?		
5. Bulduğunuz şehirdeki tarihi yapıların motiflerini incelediniz mi?		
6. İncelediğiniz motifler hakkında bilgi topladınız mı?		
7. Önemli gördüğünüz bu tarihi yapılardaki motiflerin resmini çektiniz mi?		
8. İncelediğiniz dönemlerin motif çizimlerinin aynısını çizme denemeleri yaptınız mı?		
9. Kullanacağınız motif seçimini yaptınız mı?		
10. Karar verdiğiniz motif çizimlerini çalıştınız mı?		

Bu performans testini kendinize ve arkadaşınıza uygulayınız.

## DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda eksikleriniz varsa, uygulama faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız. Yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

# ÖĞRENME FAALİYETİ-2

## AMAÇ

Geleneksel süsleme kaynaklarını kullanarak motif araştırmasını yapabileceksiniz.

## ARAŞTIRMA

- Desen araştırması için kütüphane ve basında çıkan haftalık ve aylık süresiz yayınları araştırma yapabilirsiniz.
- Sanat çalışmalarını yapılan atölyeleri, galeri ve müzeleri gezerek araştırma yapınız.

## 2. GELENEKSEL SÜSLEME KAYNAKLARI KULLANILARAK MOTİF ARAŞTIRMA

### 2.1. Motif Çoğaltma

Motiflerin birden çok çoğaltılması gereken durumlarda ince kağıda çizim, ışıklı masa, motifin üstünden geçirme, karbon kağıdı, geometrik ölçülendirme ile yapılabilir.

### 2.2. İnce Kâğıda Çizimi

Çoğaltılması, tekrarlanması gereken desen çizimlerini farklı ince kâğıtlarda hazırlamak en uygun ve kolay bir yoldur. Günümüzde çok farklı ince kâğıt çeşitleri bulunmaktadır. Bunlar parşömen, aydinger, pelür vb. Hazırlanan eskizler veya çoğaltılacak motif alta konarak şeffaf kâğıtlara kolaylıkla düzeltilip geçirilebilir veya çoğaltılabilir.

### 2.3. Işıklı Masada Çizim

Çizim yapmak için kullanılır. Üstü kalın ve buzlu camdan ve çalışma sırasında lambaları yakılır. Çizimi yapılacak taslak masaya sabitleştirilir. Desen çizimi hangi kalemlerle yapılacaksa onlar hazırlanır. Camın altından gelen ışık kopyalanacak desenin rahat ve net çizimini sağlar. Resim kağıdı vb. şeffaf olmayan kağıtlara da çok koyu renk ve kalınlıkta olmamak kaydıyla kolay çizim yapılabilir. Yapılan çizim bittiği zaman ışıklı masanın fişi prizden çıkarılmaktadır.



**Resim 2.1: Masa Üstü Işıklı Masa**

## **2.4. Motifin Üstünden Geçirme**

Bu tarz kopyalama kalın ve koyu renkli kâğıtlara uygulanan bir çizim yoludur. Tasarımın çizili olduğu kâğıdın arkasından sonra geçirilmek istenen kâğıt üstüne konur, daha sonra geçirilecek tasarım geçirilmek istenen kağıt üstüne konur ve sert ince uçlu bir kalemle bu kez desenin ön yüzünden çizgilerin üstünden gidilerek alttaki kağıda geçmesi sağlanır. Bu geçirme işlemi yaparken ince uçlu ve içi bitmiş tükenmez kalem kullanırsa daha net çizim elde edebilir.

## **2.5. Karbon Kâğıdı**

Hem yazmak, hem de kopya çıkarmak için yazı kâğıtlarının arasına konulan bir yüzü boyalı kâğıt karbon kâğıdı zemin rengine göre koyu ya da açık renk kullanılır kopyası yapılacak tasarım ile kopyanın geçmesini istediğimiz kâğıt arasına karbon kağıdının renkli kısmı gelecek şekilde yerleştirilir. İnce uçlu sert bir kalem ile tasarımın üzerinden tekrar çizilerek alttaki kâğıda geçmesi sağlanır. Karbon kâğıtları kalın ışık geçirmeyen kâğıtlarda kullanılır. Bu tür geçirme işlemi düz yüzey ve üç boyutlu biçimlerde uygulanır.

## **2.6. Geometrik Ölçeklendirme**

Geometrik ölçeklendirmede, cetvel, pergel vb. çizim aletleri, milimetrik kağıt ve kareli kağıtlar kullanılır. Geometrik desenlerin geçirilmesinde kullanılır. Desen yüzeye çizilip, yüzey desenin özelliğine uygun yardımcı geometrik çizgilere bölünür. Büyükten, küçüğe doğru ayrıntılarına daha çok bu tarz ölçeklendirme işleme, dokuma, örgü desenleri için kullanılır. Bu tür desen çalışmasında desenlerin tam dikey, tam yatay, tam eğik olmasına dikkat edilmelidir.

Yatay, eğik, dikey çizgiler kendi aralarındaki paralelliği kaybetmemelidirler. Kaybettiğinde desen özelliğini yitirir. Milimetrik kağıt üzerinde desen 3 şekilde hazırlanır



### **2.6.1. Sayma**

Desen parşömen kağıttan milimetrik kağıda geçirilir. Desenin tekrarlayan en küçük bölümü, yatay, dikey, vev çizgiler izlenerek milimetrik kareler sayılarak ölçeklendirilir.

### **2.6.2. Noktalama**

Milimetrik kağıt üstünde desenin çizgi akışı izlenir ve kareler doldurularak desenin dış sınırları belirlenir. Desenler geometrik değildir.

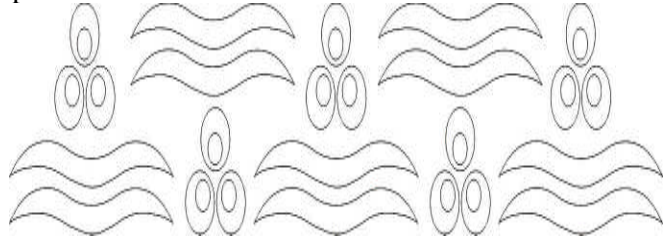
### **2.6.3. Resimleme**

Resimlemenin diğer ismi goblen, milimetrik kağıt üzerinde sınırlar ortaya çıkarılarak değil, renk bölümleriyle hazırlanır. Renklerin açık-koyu tonları dikkate alınarak kareler doldurulur.

## UYGULAMA FAALİYETİ

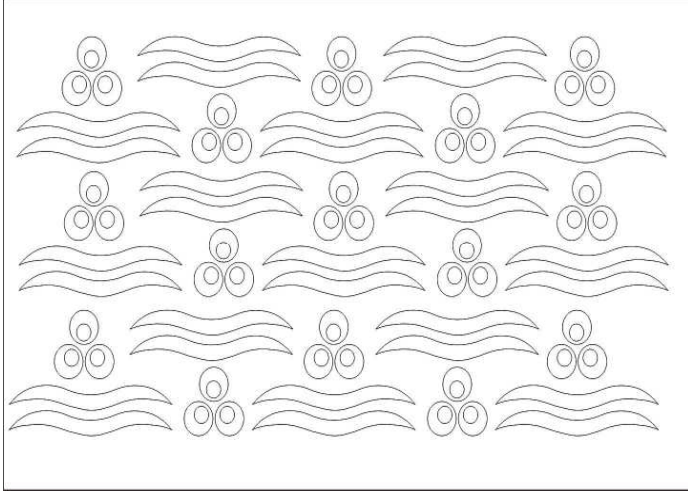
Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda motif analizi yapabileceksiniz.

**Geleneksel süsleme kaynaklarını kullanarak motif analizini yapmak.**

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Çizim araç gereçlerinizi hazırlayınız.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• HB-2B Resim kalemleri</li><li>• Kalem açacağı</li><li>• İz bırakmayan silgi</li><li>• Eskiz kağıdı</li><li>• Resim kağıdı</li><li>• Aydınlatıcı, parşömen</li><li>• Çizim masası</li><li>• 50 cm şeffaf cetvel</li><li>• Gönye takımı</li><li>• Pergel</li><li>• Eğri cetvel</li></ul>	<p>➤ Çizim araç gereçlerinizi kullanırken temiz ve dikkatli çalışınız.</p> <p>➤ Kalemlerinizin ucunu daima çizim için sivri olarak kullanınız.</p> <p>➤ Eskiz kağıtlarınız hiçbir kırışıklık olmamasına dikkat ediniz.</p> <p>➤ Çizim yapacağınız bütün araç gereçlerinizi kullanımınıza en uygun yerde bulundurunuz.</p>
<p>➤ Desen ve motifleri çoğaltım ve düzenleme yöntemlerini kullanarak kağıt üzerine çiziniz.</p>	<p>➤ Motif çiziminin kompozisyonuna başlamadan önce motifin çoğaltılmasını hangi yöntemle yapacağınızı belirleyiniz.</p> <p>➤ Kağıt üzerine çizim yaparken kaydırmama dikkat ediniz</p> <p>➤ Çizgilerinizde kalınlık-incelikler olmamasına dikkat ediniz.</p> <p>➤ Çizgileri net biçimlerini bozmadan çiziniz.</p> <p>➤ Tekrar, simetri ya da asimetrik motif düzenlemesinden hangisini kullanacağınızı belirleyiniz.</p> <p>➤ Biz desenin tekrarını kullanarak çoğaltma işlemini yapınız.</p> 

➤ Motiflerin süsleme öğelerini kullanarak, kağıt üzerinde kompozisyon oluşturacak biçimde düzenleyiniz ve çiziniz.

➤ Motif süsleme öğelerini kullanarak hareket, yön, ölçü, birim, aralık, boşluğu kullanarak kompozisyonunuzu yerleştiriniz.  
➤ Çizimde kesik çizgiler kullanmayınız.



## ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu bölüm ile kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak değerlendiriniz

1.Motif çoğaltılması kaç şekilde yapılır?

- A. Işıklı masada çizim
- B. İnce şeffaf kağıtta çizim
- C. Motif üstünden geçirme
- D. Hepsi

2.Çoğaltılması, tekrarlanması gereken desen çizimlerini ince kağıt kullanılarak hazırlanmaktadır. Aşağıdaki şıklardan hangisi bu kağıdın ismidir?

- A. Bristol
- B. Canson
- C. Aydınger
- D. Fon kartonu

**Aşağıdaki ifadeleri doğru (D) ya da yanlış (Y) olarak değerlendiriniz.**

3.( )Motif çoğaltılması gereken durumlarda ince kağıda, ışıklı masa, motifin üstünden geçirme, karbon kağıdı ile yapılır.

4.( )Motif çoğaltmada kullanılan kağıtların kalınlığı önemli değildir.

5.( )Karbon kağıdı yazmak ve kopya çıkarmak için yazı kağıtlarının arasına konulan bir yüzü boyalı kağıttır. Motif çoğaltmada kullanılmaz.

6.( )Sayma milimetrik kağıt üstünde desenin çizgi akışı izlenir ve kareler doldurularak desenin dış sınırları belirlenir.

### Boşluk Doldurmalı Sorular

7.Geometrik ..... milimetrik kağıt kullanılır.

8.Resim kağıdı,şeffaf kağıt kullanılarak, camın altından gelen ışıkla rahat ve net çizim yapılmasına ..... çizim denir.

**Not:** Cevap anahtarı modülün sonundadır.

### DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı kitapçığın sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Kendinizi değerlendirmeniz sonucunda yanlış cevap verdiyseniz ya da cevaplama anında bazı sorularda tereddüt yaşadıysanız, öğrenme faaliyetindeki ilgili konulara dönerek tekrar inceleyiniz. Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz uygulamalı teste geçiniz.

## UYGULAMALI TEST

Geleneksel süsleme kaynaklarından, Osmanlı motiflerini kullanarak ışıklı masada çizim yaparak, uygulama testi ile ne kadar doğru yaptığınızı ölçünüz.

**AÇIKLAMA:** Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Atölye önlüğünüzü giydiniz mi?		
2. Çizim masanıza kullanacağınız araç gereçlerinizi hazırladınız mı?		
3. Kalem uçlarınızın uç kısımları açık mı?		
4. Kağıtlarınız çizimde kullanmaya uygun özellikte mi?		
5. Çizim yapacağınız araç gereçleriniz uygun kolay ulaşabileceğiniz yerlerde mi?		
6. Çiziminizi yapacağınız motifi belirlediniz mi?		
7. Belirlediğiniz motifi aydınlar kağıda çizimini yaptınız mı?		
8. Işıklı masanın üzerini sildiniz mi?		
9. Işıklı masanın üzerine çizdiğiniz aydınlar deseninizi sabitlediniz mi?		
10. Üzerine desenini çizeceğiniz resim kağıdınızı yanlardan ufak bant yardımı ile yapıştırdınız mı?		
11. Işıklı masanın fişini priz taktınız mı?		
12. Motif çizimini yaptınız mı?		
13. Çizim yaparken deseni kaydını yaptınız mı?		
14. Çizim yaptığınız kağıt kalınlığı ışıklı masa için uygun kalınlıkta mı?		
15. Çizdiğiniz motifi net görebildiniz mi?		
16. Çizim bitirdikten sonra deseni sabitleştirdiğiniz bantları kağıdı yıpratmadan çıkardınız mı?		
17. Çizimi bitirdikten sonra ışıklı masanın fişini çektiniz mi?		
18. Çizim araç-gereçlerinizi topladınız mı?		

Bu performans testini kendinize ve arkadaşınıza uygulayınız.

## DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda eksikleriniz varsa, uygulama faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız. Yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

# ÖĞRENME FAALİYETİ-3

## AMAÇ

Motiflerden basit kompozisyonlar çizebileceksiniz.

## ARAŞTIRMA

- Bu konuda çizilmiş basit motiflerin çizimlerini inceleyip, bunları aynısını çizerek el alışkanlığınızı geliştiriniz.
- Sanat çalışmalarını yapılan atölyeleri, galeri ve müzeleri gezerek araştırma yapınız.

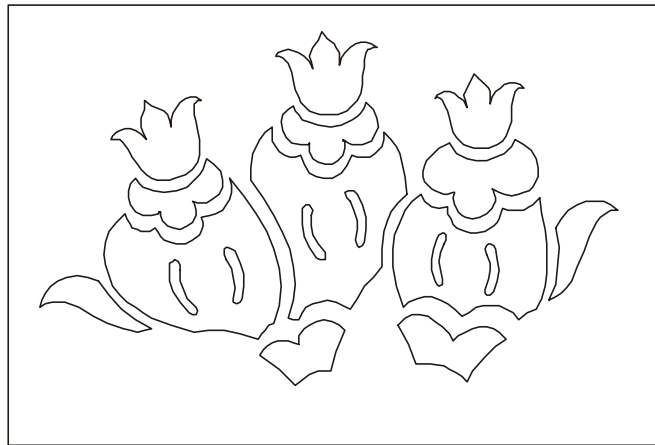
## 3.GELENEKSEL MOTİFLERDEN BASİT TEZYİN DESENİ ÇİZMEK

### 3.1 Bitki Motifleri

Yüzey tasarımı hazırlanırken ilk akla gelen konuların başında bitki formları gelir. Bitkilerin gövde, dal, yaprak, çiçek, meyvelerinin sonsuz biçim ve renk zenginliği tasarımı hazırlayanlar için bulunmaz bir kaynaktır. Bitki öğeleri stilize edilerek işlenmesi bugünde hayranlıkla seyredilen nefis bezeme eserler meydana gelmiştir. Bir çiçeğin ya da yaprağın yüzlerce değişik şeklini birbirinden güzel çizmiş, özgün bezeme biçimleri elde edilmiştir.

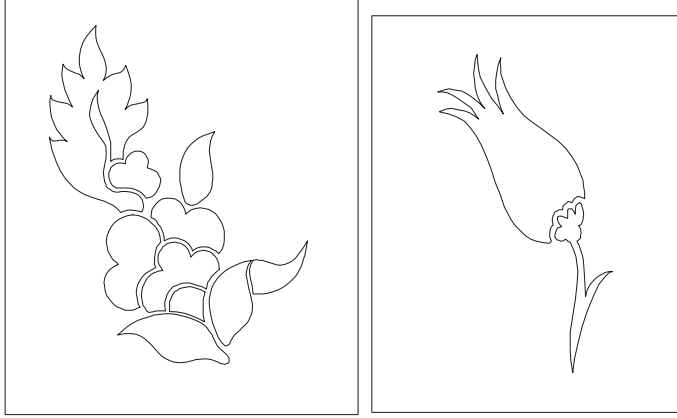
#### a)Çiçekler

**1-Gonca gül:** Buradaki gül, bildiğimiz gülü değil, tam açılmamış, çiçeğin boyuna kesitinin tezhip üslubundaki halidir.



Resim 3.1: Goncagül

**2-Yarı Üsluplaştırılmış Çiçek:** Üsluplaştırılmış olmalarına rağmen karakterini kaybetmeyen bu çiçekler, ayrı ayrı isimleriyle desende fark edilirler. Bu çiçekleri çizerken her biri kendi sapı, kendi yaprağı ile çizilmelidir.



**Resim 3.2: Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler**

## **b)Yapraklar**

Osmanlı döneminde önem kazanmış ve altın devrini yaşamıştır. Tezhipte kullanılan yaprak, tabiattaki görünüşünün üsluplaştırılmasıyla, tezyinatta çeşitli şekillerde çizilmiştir.

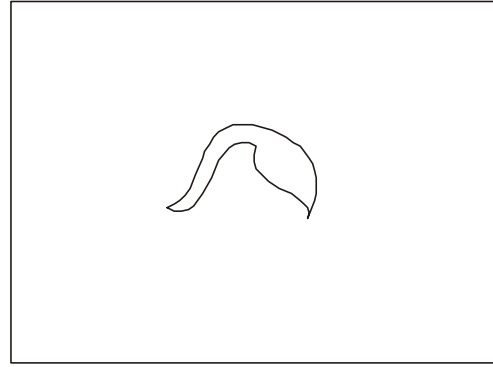
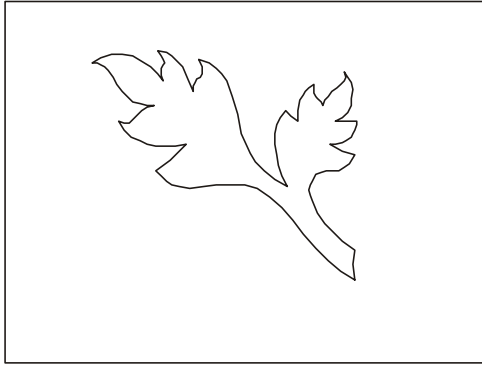
- Sade ve küçük boy yapraklar
- Parçalı ve dilimli yapraklar
- İri dişli yapraklar
- Ortadan katlı yapraklar
- Kıvrımlı yapraklar

Yaprak motifinin çizimine, dış hatlarını belirlemekle başlanır. Belirlenen hatlar motifin desen içindeki yeri, büyüklüğü, biçiminin ne kadar olması gerektiği fikrini verir. Daha sonra bu çizgilerin sınırlarına bağlı kalarak, motifin detayları çizilir.

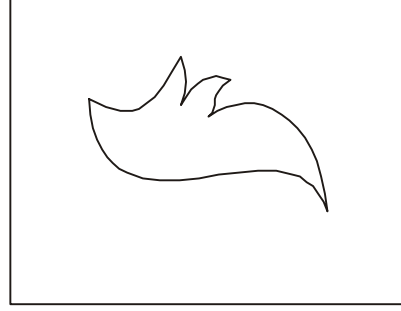
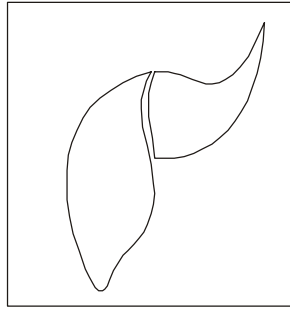
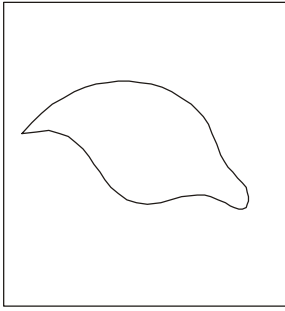
**Yaprak çiziminde önce kaç kaç boyutlarda ve hangi şekillerde yapılacağını belirlemekle başlanır.**

Küçük boy düz bir yaprak çizmek istenirse;

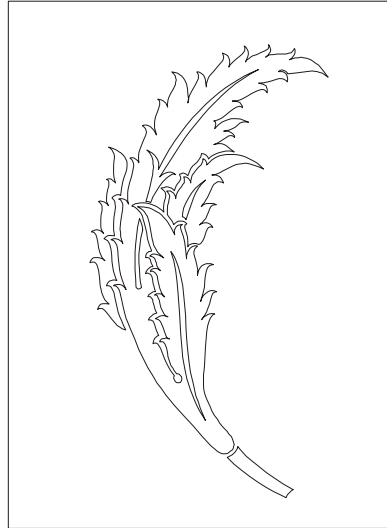
- Başlangıç noktasından hafif ve ince bir çizgiyle yukarı çıkılır,
- Karın kısmından itibaren itibaren kalem yavaş yavaş bastırılarak çizgi kalınlaşır ve koyulaşır.
- Uç noktada en koyu ve kalın halini alır. Bu nokta ne ok gibi sivri, nede yuvarlak top halinde görülmelidir.
- Döndükten sonra yavaş yavaş el kaldırılarak çizgi hafifler ve inceltir.
- Çizilecek yaprak motifi hangi tip olursa olsun, dalından ayrılışı ince, zarif ve güzel olması için büyük boy yaprakların başlangıcına süsleme maksadıyla figürler konur.



**Resim 3.4:Farkı Yapıdaki Yaprak Çeşitleri**



**Resim 3.5:Ufak Boyutlu Yapraklar**



**Resim 3.6:Yaprak**



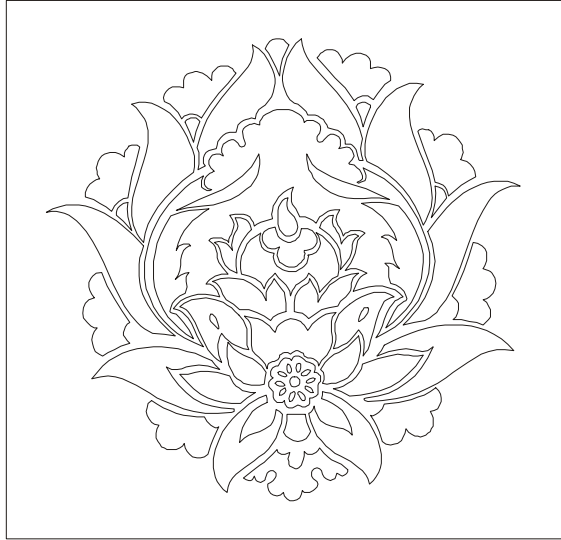
### c) Hataiyi

Tezhip sanatının ana motiflerinden biridir. İsmi farklılığından anlaşılacağı gibi, kökü itibariyle “Huten”, “Hata”, “Hitay” isimleriyle anılan Çin Türkistanına bağlanır.

Timurlular çağının büyük kültür merkezi olan Heratta en parlak dönemini yaşamış, Timur’un ölümünden sonra Baysungur Mirza, Gıyaseddin ismindeki bir sanatkarı yeni motifler bulup, zenginleştirmek için Çin Türkistan’a göndermiştir. Bu motiflere o ülkeyi anımsatmasından dolayı Hatai ismi verilmiştir.

Bizim ülkemize ise Orta Asya’dan, İran yolu ile Anadolu’ya ulaşan bu motifler en yaygın kullanılması Osmanlı dönemidir. Bu motifler her asırda farklı özellikler kazanmıştır.

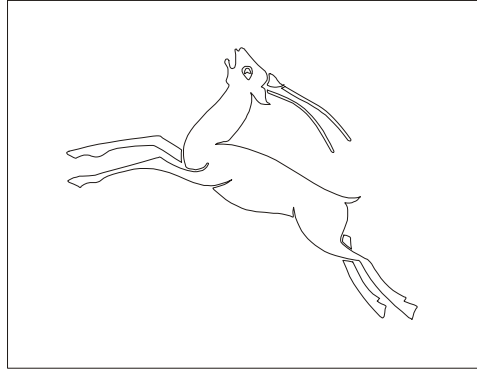
Hataiyi, muhtelif çiçeklerin dikine kesitinin, anatomik çizgilerinin üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkan şekildir. Sanatçılar hatai motiflerini kısımlara ayırmışlar çiçeğin tohum kısmı; sapın tohumla birleştiği yer, çiçeğin çanak kısmı çiçeğin kaidesini oluşturan kısım, çiçeğin ortasını çeviren yapraklar renkli kısmıdır.



Resim 3.7:Hataiyi çiçeği

## 3.2. Figürlü Motifler

Türk bezeme sanatında figürlü motiflere çok yer verilmemiştir. İslamiyet’ten önceki dönemde Hun ve Uygur Türkleri, kullandıkları eşyalar üzerine yaptıkları motiflerde aslan, geyik, at, sığır, koyun, horoz, kurt, boğa, kartal ve çeşitli figürlü motifler kullanılmıştır. Bu dönemde efsanevi ve mitolojik hayvan biçimlerini stilize ederek kullanılmıştır.



**Resim 3.8: Figürlü motif deseni**

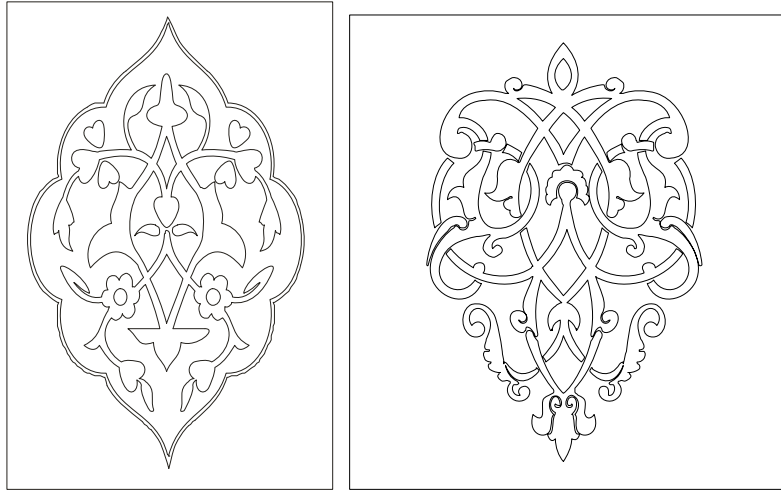
### a) Rumiler

Rumi Uygur Türklerinden gelme bir motiftir. Rumi'nin kelime manası "Anadolu'ya ait" demektir. Tezyinata önemli bir yeri olan Rumi motifler her devirde, her üslupta başlangıcından günümüze kadar taşa, çinide, ahşapta, tezhipte çok kullanılmıştır. En parlak dönemi XV. XVI. yüzyıllarda ve rumiler penç, yaprak, bulut ve diğer motiflerle bir arada kullanılmıştır. Bundan dolayı motifte süsleme sanatının her dalında ayrı olarak kullanılmıştır.

Rumi motifleri 2 grupta inceleyebiliriz:

- Çizilişine göre
- Desenin içindeki kullanım şekline göre

Rumi motifin çizimine dış hatlarını belirlemekle başlanır. Helezon üzerine dış çizgisi veya silüet çizimi yerleştirilir. Şayet iki helezon ayrımı varsa, her helezona bir tane olmak üzere iki yaprak çizimi üst üste oturtulur..Daha sonra detaylar çizilerek motif son halini alır.



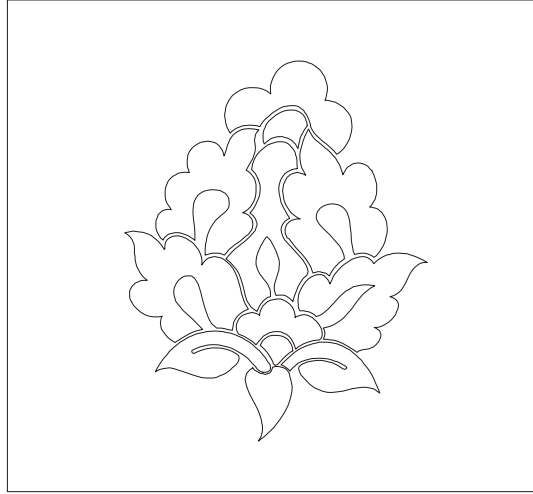
**Resim 3.9: Rumi desenleri**

## **b-Münhaniler:**

Kelime anlamı “eğri” olan münhani, XII.ve XIV. y.y kadar rumi motifiyle birlikte kullanılmıştır. Münhaniler Selçuklu yazma eserlerin tezhibinde önemli bir yeri vardır. Beylikler devri Kur’an-ı Kerim’lerinde çok güzel örneklerle karşımıza çıkar. Osmanlı tezminatında bu motif kullanılmış ama geçmişteki önemi yoktu.

Münhaniler, tezyinata devam eden bordür ve müstakil desen olarak kullanılır. Simetrik ve aynı şeklin devamında meydana gelmiş devam eden desenler olabilir. Motifin çizimine önce iki birbirine paralel çizgi çekilir. Münhani motifini çizerken dikkat edilecek en önemli noktalardan biri bitiş çizgisinin başlangıç çizgisine birleşecek gibi son bulmalıdır. Deseni meydana getiren münhanilerin büyüklük boyutları uygun olmalıdır.

Boyama şekli, aynı rengin farklı tonları ve renk kaç ton kullanılacak ise buna kağıdın rengide katılır. Münhaniler eşit parçalara bölünür ilk kısım kağıdın renginde bırakıldıktan sonra, en açık tondan başlayarak, iç içe doğru koyulaşan halkalar halinde boyanır. Altın kullanılacaksa ilk altın kullanılır. Daha sonra renk açıktan koyu tona doğru, eşit kalınlıkta şeritler halinde boyanır.



**Resim 3.10:Münhani motifi**

## **3.3. Soyut ve Sembolik Öğeler**

Selçuklu süsleme sanatında, insan figürlerine rastlanır. Anadolu halkı insan ve hayvan figürlerini kendi sanat ve inanışlarına uygun olarak soyutlama yapmışlardır. Bu soyutlamada rumi motifleri dediğimiz dolaşık süslemeler bu soyutlama sonucu ortaya çıkan motiflerdir. Anadolu halkı çok fazla kullanmıştır. Anadolu’da yaşayan halk çoğunlukla sembol olarak çift başlı kartal ve güçlü hayvanları kullanmışlardır

### 3.4. Geometrik Motifler

Cetvel, gönye, pergel gibi ilk çağlardan beri kullanılan araçlarla yapılan tasarım en çok İslam uluslarının yaptığı tasarımlarda vardır. Geometrik tarzda yapılmış tasarımların birbirine çok yakın olduğu görülür. Dikkatli bakıldığında aynı olmadığı anlaşılır. Geometrik tarzda süslemeyi atalarından ve kendinden önceki Anadolu'da yaşayan uluslardan alan Selçuklu Türklerinin eserleri bugün de hayranlıkla seyredilmektedir.

Geometrik tarzdaki tasarımda simetrik düzenlemeler egemendir. Geometrik tasarımlarda çizgilerin görünümü düzgün, kesin, sınırlı ve çoğunlukla köşeli ya da yuvarlak olduğu için işlenen malzeme ve kullanılan aracın bu tekniğe uygun olması gerekir. Duvar, ahşap, deri, kağıt, çini, cam, düz yüzeylere değişik araçlarla istenilen teknikte geometrik düzenlemeler yapılabilir.

#### a-Ağlar:

Geometrik motiflerin sistemli bir biçimde düzenlenmesi ile ağlar ortaya konur.

#### b-Kapalı-Açık Geometrik Sistemler:

Kapalı sistemlerde motif kendi sınırları içinde bitmiş ve bütünleşmiştir. Açık sistemlerde çizgiler sonsuza kadar sürecek biçimde ve sınırlandırılmamıştır.

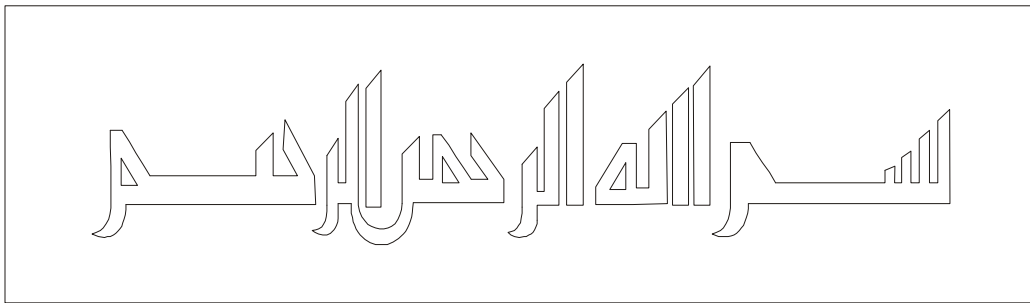
#### c-Geçmeler:

Bordürlerde kullanılan, belirli aralıklarla konulan noktaların sistemli bir biçimde birleştirilmesiyle oluşturulur.

### 3.5. Yazı Süsleme

Selçuklular ve Osmanlılar yazı süsleme sanatında çok ilerlemiş, harika eserler ortaya koymuşlardır. Selçuklular “kufi” yazı tipini, Osmanlılar ise “Nesih” yazı tipini benimsemişlerdir.

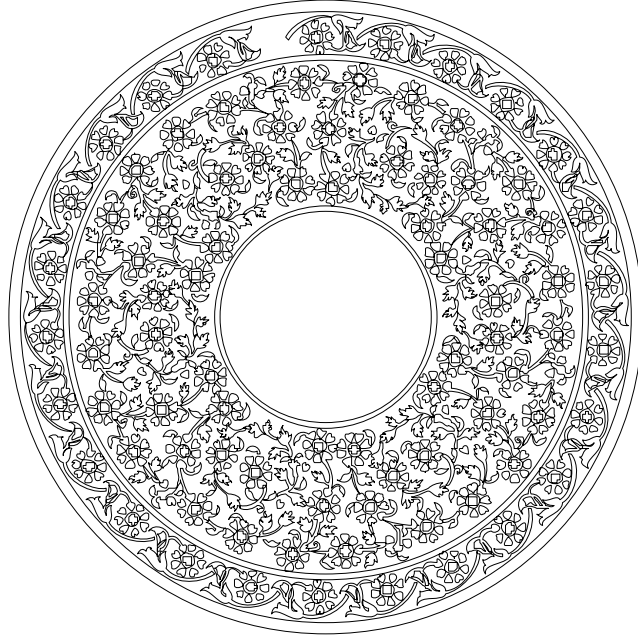
Kufi yazıda harflerin genel yapısı dik, kısa ve kalındır. Nesih yazıda köşeler yuvarlatılmış ve daha çok el yazısı görünümündedir. Zamanla farklı nesih yazı biçimleri ortaya konmuştur. Bunlar talik, rika, divani vb.



Resim 3.11: Kufi Yazı Örneği

### 3.6. Tabiat Öğeleri

Orta Asya kaynaklı bulut, şimşek, güneş, ay, yıldız gibi sembolik anlamda kullanılan motifler diğer süs motifleri gibi kullanılmışlardır.

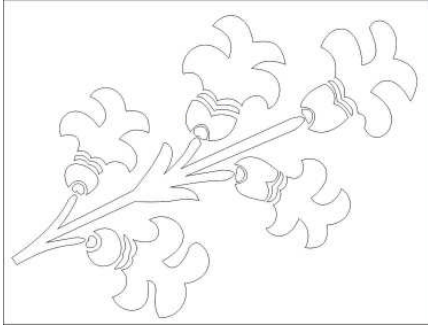
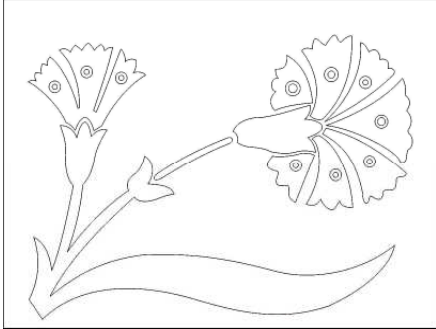


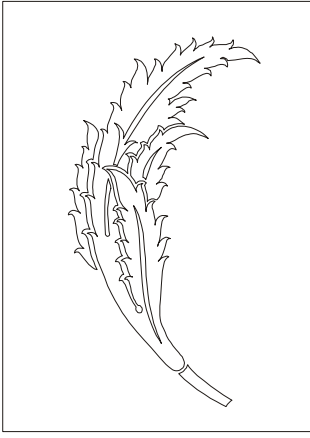
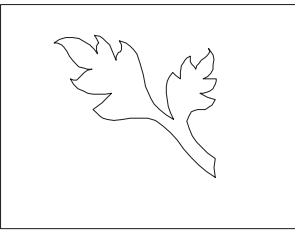
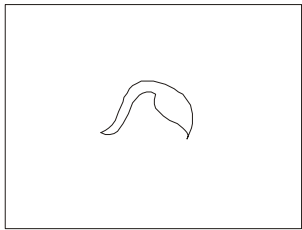
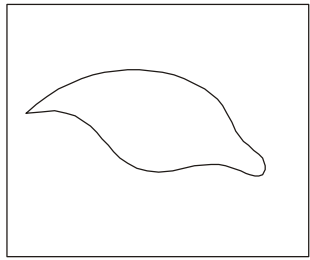
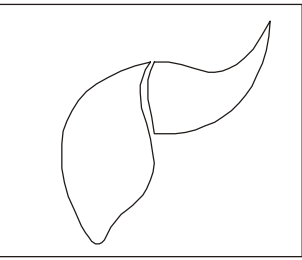
**Resim 3.12: Çiçek desenli tabak**

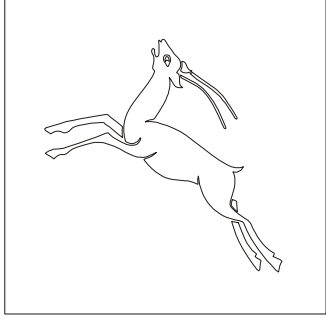


## UYGULAMA FAALİYETİ

Bu çalışmadaki işlem basamaklarını tamamladığınızda, kendi kompozisyonunuzu yapmış olacaksınız.

Motiflerden basit tezyin deseni çizmek.

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Çizim araç- gereçlerini hazırlayınız.</p>	<p>➤ Kullanacağınız resim kağıtları temiz, kıvrılmamış ve katlanmış olmamalıdır.</p> <p>➤ Kalem uçları açık hazır hale getiriniz.</p> <p>➤ Silginiz yumuşak, iz bırakmayan ve temiz olmalıdır.</p> <p>➤ Çizim araç ve gereçleriniz rahatlıkla ulaşabileceğiniz masanın üzerinde bulundurunuz.</p>
<p>➤ Bitkisel kır çiçekleri motifi çiziniz.</p>	<p>➤ Çeşitli kır çiçekleri çizimlerini eliniz alışması için çiziniz.</p> <p>➤ Çiçek çeşitlerinin çiziminde (büyük, orta, küçük) çalışmalarını yapınız.</p>  

<p>➤ Bitkisel motiflerden stilize motifler çiziniz.</p>	<p>➤ Farklı yaprak çeşitleri çizimini yapınız. ➤ Daha iyi çizim yapmanızı sağlayacaktır. ➤ Yaprakları çalışmanızda yaprağın uçlarını çalışırken ne sivri ne de yuvarlak top gibi bırakmayınız ➤ Çizimine başlarken hafif hafif koyularak çiziminizi tamamlayınız.</p>     
---	---

<p>➤ Tabiat kaynaklı üsluplaştırılmış hayvan motifleri çiziniz.</p>	<p>➤ Farklı hayvanların çizimini çalışınız.</p> 
<p>➤ Geleneksel yazı örnekleri çiziniz.</p>	<p>➤ Dikkatli çizim yapmalısınız.</p> 
<p>➤ Tüm çalıştığınız motifleri birleştirerek, kompozisyon haline getirip, çizim yapınız.</p>	<p>➤ Kompozisyonunuzda motiflerin yerlerini doğru belirleyin</p> <p>➤ Kompozisyonda bütünlük oluşturmaya dikkat ediniz.</p> 



## ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu bölüm ile kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak değerlendiriniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi bitki motifidir?
  - A) Çiçekler
  - B) Figürlü motifler
  - C) Rumiler
  - D) Soyut ve sembolik öğeler
2. Aşağıdaki seçeneklerde hangisi tabiat öğelerinden biri değildir?
  - A) Bulut
  - B) Şimşek
  - C) Münhani
  - D) Yıldız

**Verilen boşluklara cümlelerin gelişine göre doldurunuz.**

- 3.....geometrik motifin sistemli bir biçimde düzenlenmesidir.
- 4.Selçuklular ve Osmanlılar yazı süsleme sanatında çok ilerlemişlerdir. Selçuklular.....yazı tipini,Osmanlılar ise ..... yazı tipinde çalışmalar yapmışlardır.

**Aşağıdaki ifadeleri doğru(D) ya da yanlış(Y) olarak değerlendiriniz.**

5. ( )Gonca gül, çiçeğin boyuna kesitin tezhip üslubundaki halidir.
6. ( )Yaprak motifin çizimine dış hatlarını belirlemekle başlanır. Belirlenen hatlar motifin desen içindeki yeri, büyüklüğü, biçiminin ne kadar olacağını verir.
7. ( )Hatayi motifini kökü Osmanlı dönemidir.
8. ( )Mitolojik hayvan biçimlerinin stilize edilmesine figürlü motifler denir.
9. ( )Rumi'nin kelime anlamı Anadolu'ya ait demektir.
- 10.( )Geometrik tarzda çizgilerin görünümü düzgün, kesin, sınırlı olduğu için işlenen malzeme ve kullanılan aracın bu tekniğe uygun olmasına gerek yoktur.
11. ( )Ağ, geometrik motiflerin sistemli bir biçimde düzenlenmesine denir.

## DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Kendinizi değerlendirmeniz sonucunda yanlış cevap verdiyseniz ya da cevaplama anında bazı sorularda tereddüt yaşadysanız, öğrenme faaliyetindeki ilgili konulara dönerek tekrar inceleyiniz. Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz uygulamalı teste geçiniz.

## UYGULAMALI TEST

Rumi ve münhani motiflerini ile tezyin deseni çizmek, uygulamalı test ile bilgilerinizi ölçünüz.

**AÇIKLAMA:** Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Atölye önlüğünüzü giydiniz mi?		
2. Çizim masanıza araç-gereçlerinizi hazır hale getirdiniz mi?		
3. Resim kağıtlarınız istenilen özellikte mi?		
4. Kalemlerinizin ucunu açtınız mı?		
5. Kullanacağınız cetvelinizi temizlediniz mi?		
6. Kullanacağınız rumi motife karar verdiniz mi?		
7. Karar verdiğiniz motifin aydınır kağıdına bir kopyasını		
8. çıkardınız mı?		
9. Münhani motife karar verdiniz mi?		
10. Münhani motifi aydınır kağıdına çizdiniz mi?		
11. Motif çiziminde ışıklı masa kullandınız mı?		
12. Bu iki motifi kullanarak kompozisyon eskizleri hazırladınız mı?		
13. Hazırladığınız kompozisyonunuzda bordür olarak münhani motifimi kullandınız?		
14. Kompozisyonunuzda motiflerinin dağılımı bütünlük oluşturacak şekilde mi dağıttınız?		
15. Hazırladığınız kompozisyonunuzda sizce fazla olduğunu düşündüğünüz bir motif yada eksik olan bir motif var mı?		

Bu performans testini kendinize ve arkadaşınıza uygulayınız.

## DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda eksikleriniz varsa, uygulama faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız. Yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

# ÖĞRENME FAALİYETİ-4

## AMAÇ

Basit tezyin deseni çizebilecek ve renklendirme yapabileceksiniz.

## ARAŞTIRMA

Desen araştırması yaparak istediğiniz deseni çizip ve renklendirmesini yapabileceksiniz. Motif renklendirilmesi yapılmış desenleri kütüphanede araştırarak inceleyiniz.

## 4. BASİT TEZYİN DESEN ÇİZİMİ YAPMAK VE RENKLENDİRMEK

### 4.1. Boyalar:

Tasarımların renklendirilmesinde çok farklı boyalar kullanılmaktadır. Biz bunlardan guaj, sulu ecoline boyaların özelliklerini ve kullanım tekniğini göreceğiz.

#### a. Guaj Boya Tekniği:

Mat görünlü, şeffaf olmayan kapatıcı ve düz yüzeyleri boyama işlerinde kullanılır. İçindeki boya pigmentleri ve dolgu malzemeleri şeffaf olmadığı için şeffaflık özelliği gösteremez. Guaj boya çok sulu kullanılarak sulu boya etkisi alınabilir. Guaj boyalar çabuk kurur. Renk üzerine renk sürmek için alttaki boyanın tamamen kuruması beklenir.



Resim 4.1:Guaj boya çalışması

Her türlü kağıt yüzeyine çalışılabilir. Ancak kağıdın kaliteli olması, yapılan işin kalitesini de artırır. Çok farklı malzemelerin yüzey boyamasında kullanılır. Tahta, cam, bez, karton vb. piyasada bulunuş hali şişe, tüp ve tablet halinde satılmaktadır. Boyayı kullanmadan önce, şişelerdeki boya üstüne birkaç damla su damlatıp, yumuşatmalı ve kolay renk vermeleri sağlanmalıdır. Renklerin birbirine karışmasının önlenmesi için, her renk için ayrı çubuklar bulundurulmalıdır. Renklerin birbirine karışmasının önlenmesi için süsleme resminde fazla sulu olmayan karışım hazırlanmalıdır. Üst üste boyama yerine tek defada yapılmalı ve boyamada dalgalanma oluşması engellenmelidir. Uygun kalınlıkta fırça kullanılmalı ve boyanacak yerlerin hepsi için karışımı yeterli ölçüde hazırlanmalıdır. Hazırlanmadığı takdirde aynı karışım renk elde edilmeyebilir.

## **b. Sulu Boya Tekniği**

Kağıt üzerine veya benzeri emici yüzey üzerine de tabaka yapmayan su ve suluboya çeşitleri ile yapılan tekniğin adıdır. Su ile eritilebilen boyadır. Boya maddeleri minerallerden, bitkilerden elde edildiği gibi kimyasal olarak da yapılmaktadır. Suluboyalar genellikle tablet halinde veya tüp içinde krem halindedir. Kuru boya olarak kullanılan kalem şeklinde olup su ile sulandırılan suluboyalarda bulunmaktadır. Suluboya tekniği, sabırlı ve titiz çalışma isteyen, hata kabul etmeyen oldukça zor bir tekniktir. Suluboyada beyaz renk kullanılmaz kağıt rengi beyaz renk olarak kullanılır. Suluboya uygulanırken boyanacak kağıt temiz su ile nemlendirilir. Sonra renkler açıktan koyuya doğru yan yana sürülür. Eğer çok kesin ve dağılmayan bir bölüm istiyorsak o bölümü su ile ıslatmadan kuru bırakırız. Nemli yüzeyde renkler karıştığında yumuşak geçişler elde edilir. Kullanılan kağıtların nitelikleri suluboya resim kalitesini etkiler. İnce ve kaba pürüzlü kağıtlarda değişik etkiler elde edileceğinden suluboya kağıdının yapılacak resme göre seçilmesi gerekir. Fırça olarak samur fırçalar suluboya için en iyisidir. (10) numaralı fırça ile ince çizgiler çizilebileceği gibi büyük lekeler de kolaylıkla yapılabilir.



**Resim 4.2: Suluboya öğrenci çalışması**



**Resim 4.3: Sulu boya öğrenci çalışması**

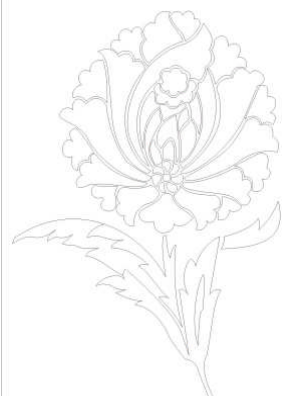
### **c. Ecoline Tekniği:**


Örtücü olmayan, sıvı, saydam ve kapatıcı bir boyadır. Çizgi işaretlerinde ve çok yönlü kullanılan akrilik boyadır. Daha çok grafik tasarımda kullanılan bir boyadır. Suluboya gibi kullanımı olan, çabuk kuruyan ve hata kabul etmeyen bir su bazlı boyadır.

## UYGULAMA FAALİYETİ

Bu işlemleri tamamladığınızda basit desen çizimi kağıt üzerinde renklendirmesini yapacaksınız.

Basit desen çizimini kağıt üzerinde renklendirmek.

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Boya ve kağıt seçimini yapınız.</p>	<p>➤ Kullanacağınız boya kaliteli olmasına dikkat ediniz.</p> <p>➤ Guaj boyada talens marka boyayı kullanmayı tercih ediniz.</p> <p>➤ Kağıdınızda kabarmayan söhler, bristol aydıngeer kullanabilirsiniz.</p>
<p>➤ Kullanacağınız araç-gereçlerinizi hazırlayınız.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Söhler,bristol,canson,</li><li>• aydıngeer</li><li>• Guaj boya</li><li>• Sulu boya</li><li>• Samur fırçalar</li><li>• Resim kalemleri</li><li>• Silgi</li><li>• Kalemtraş</li><li>• Palet, su kabı</li><li>• Kağıt peçete</li></ul>	<p>➤ Araç-gereçleriniz temiz ve kağıtlarınızın kıvrılmış olmamasına ve düzgün olmasına dikkat ediniz.</p> <p>➤ Boyaların kullanımında dikkatli davranınız.</p> <p>➤ Renkleri birbirine karıştırmayınız.</p> <p>➤ Fırçalarınızı suyun içinde dik bir biçimde bırakmayınız.</p> <p>➤ Fırçanızı bir renkten başka renge geçerken, muhakkak temizleyiniz.</p> <p>➤ İşiniz bittikten sonra malzemelerinizi temizleyerek yerine koyunuz.</p>
<p>➤ Deseni seçtiğiniz kağıda kopyalayınız.</p>	<p>➤ Kopyama yaparken, deseni kaydırmamaya dikkat ediniz.</p> <p>➤ Ve çizimde desenin birebir aynısını çiziniz.</p> 

<p>➤ Desenin renklemesini yapınız.</p>	<p>➤ Renklendirme yaparken temiz çalışınız. ➤ Fırça izleri oluşturmayınız. ➤ Süsleme resminde guaj boyayı sulu boya gibi kullanmayınız. ➤ Net boyama yapmaya yapınız. ➤ Bir rengi boyadıktan sonra kurumasını bekleyiniz.</p> 
--	---

## ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

**Bu bölüm ile kazandığımız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak değerlendiriniz.**

1.Şeffaf olmayan kapatıcı boya aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Suluboya
- B) Ecoline
- C) Mürekkep
- D) Guaj

2.Grafik tasarımında kullanılan boyanın ismi nedir?

- A) Ecoline
- B) Yağlı boya
- C) Guaj
- D) Suluboya

3.Beyaz renk kullanılmayan, şeffaf ve su ile açılan boya hangisidir?

- A) Ecoline
- B) Yağlı boya
- C) Suluboya
- D) Guaj

**Boşluklara uygun kelime ile doldurunuz.**

4.Mat görünümlü,şeffaf olmayan kapatıcı, renk üzerine sürülebilen boyaya.....denir.

5.....kağıt üzerine veya benzeri emici yüzey üzerine kullanılan, tabaka yapmayan tekniğe denir.

**Bu soruyu doğru ya da yanlış olarak işaretleyeceksiniz.**

6. 10 numaralı fırça ile ince çizgiler çizilebileceği gibi büyük lekelerde kolaylıkla yapılabilir.

( D ) ( Y )

**Not:** Cevap anahtarı modülün sonundadır.

## DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı kitapçığın sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Kendinizi değerlendirmeniz sonucunda yanlış cevap verdiyseniz ya da cevaplama anında bazı sorularda tereddüt yaşadysanız, öğrenme faaliyetindeki ilgili konulara dönerek tekrar inceleyiniz. Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz uygulamalı teste geçiniz.



## UYGULAMALI TEST

Rumi ve münhani deseni ile yaptığınız kompozisyonunuzu guaj boya tekniği ile renklendirmesini yaparak, bu test ile öğrendiklerinizi ölçünüz.

**AÇIKLAMA:** Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Atölye önlüğünüzü giydiniz mi?		
2. Çizim araç-gereçlerinizi çizim masanıza hazırladınız mı?		
3. Kullanacağınız boyalarınızı ve su kabınızı dökülmeyecek, masa üzerinde yer ayarladınız mı?		
4. Boyamasını yapacağınız deseninizi çizim masasına yerleştirdiniz mi?		
5. Kullandığınız boyanız kaliteli mi?		
6. Satın aldığınız boyanın özelliklerini öğrendiniz mi?		
7. Satın alırken boyanın içeriğine baktınız mı?		
8. Guaj boya için hangi tür kağıt kullanacağınızın araştırmasını yaptınız mı?		
9. Boyada çıkan renkleri görmek için bir renk kağıdınız var mı?		
10. Kullanacağınız araç ve gereçlerinizi titizlikle hazırladınız mı?		
11. Boya kullanımında, boyaların birbirine karışmaması için boya almayı kolaylaştıracak çubuklarınız var mı?		
12. Çiziminizin renklendirmesini yaparken motifin özelliklerini dikkate aldınız mı?		
13. Motifin boyanmasına öncelikle rumi motiflerden ve çiçeklerden mi başladınız mı?		
14. Çizimi renklendirmede boyamayı düşündüğünüz aynı renk olan motifleri boyadınız mı?		
15. Fırçalarınızın ucunu kontrol ettiniz mi?		
16. İşinizi bitirdikten sonra malzemelerinizi topladınız mı?		
17. Çalıştığınız masa ve etrafını temizlediniz mi?		
18. Boyama işleminden sonra kurumasını beklediniz mi?		
19. Renklendirme yaparken temiz boyama yaptınız mı?		
20. Net bir boyama yaptınız mı?		
21. Boyaların renk uyumuna dikkat ettiniz mi?		

Bu performans testini kendinize ve arkadaşınıza uygulayınız.

## DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda eksikleriniz varsa, uygulama faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız. Yoksa bir sonraki modül değerlendirmeye geçiniz.

# MODÜL DEĞERLENDİRME

Öğrenme faaliyetinin sonunda ölçme değerlendirme ve uygulama testleri sizin öğrenme yeterliliğinizi ortaya koyacaktır. Uygulamada yapılan işlem basamaklarında yer alan yönlendirmeleri, uygulamanız halinde, daha kalıcı ve uygulama, analiz, sentez düzeyinde öğrenme elde edeceksiniz. Kazandığınız uygulama becerisini uygun çalışma ortamı oluşturulduğunda artistik desen hazırlamasını yapabileceksiniz

Modül sonunda kazandığınız yeterliği aşağıdaki uygulamayı yaparak değerlendiriniz.

## Kullanılan Araç Gereçler

- Kaliteli resim kağıdı
- Aydınlar
- Yumuşak silgi
- Resim kalemleri (H-HB-2B-3B)
- Pergel takımı
- Cetvel
- Resim altlığı
- Işıklı masa
- Bant
- Kalemtraş

Osmanlı dönemine ait hatai çiçekli motifi kullanarak, büyük boy bir tabak üzerine uygulaması yapılacak tezyin deseni hazırlayınız.

**! Atölye önlüğünüzü giyiniz.**

- 1.Çizim yapacağınız masanızın üzerini temizleyiniz.
- 2.Çizim araç- gereçlerinizi çizim masanıza yerleştiriniz.
- 3.Hatai motiflerinin bulunduğu kaynaklarınızı tarayınız.
- 4.Kullanmak istediğiniz çiçek, yaprak,gonca ve dalları belirleyiniz.

**! Kalemlerinizin uçlarını açınız.**

- 5.Belirlediğiniz motifleri aydınlar kağıdına eskizini çalışınız.
- 6.Belirlediğiniz çiçek, yaprak,gonca desenlerini (küçük,orta,büyük) boyutlarını çiziniz.
- 7.Bunları aydınlar kağıdına çiziniz.
- 8.Çizim için ışıklı masayı kullanınız.

**! Çiminizin net,motifin aynısı olmasına dikkat ediniz.**

- 9.Pergeliniz ucunu kontrol ediniz.
- 10.Cetvelinizi ıslak mendille siliniz
- 11.Aydınger kağıdınızı resim altlığına yıpratmadan çıkarılacak şekilde sabitleyiniz.
- 12.Pergel yardımı ile tabağınız boyutunda daire çiziniz.

**! Kompozisyonunuza karar veriniz.**

- 13.Motifleri kompozisyonda nasıl dağıtacağınıza karar veriniz.
- 14.Çiçek ve yaprakların dağılımını dengeli dağıtınız.
- 15.Kompozisyonunuzda dikkati çekecek zıtlıklar kullanınız.
- 16.Motifleri birbiri ile bağlantısını dikkatli yapınız.
- 17.Motif bağlantıları sonucunda çıkarılması gereken parçaları çıkarınız.

**! Eskiz çalışmaları içinden seçim yapınız.**

- 18.Işıklı masa üzerine aydınger kağıdını ve onun üstüne de resim kağıdınızı yerleştiriniz.
- 19.Hazırladığınız deseninin kopyasını resim kağıdı üzerine geçiriniz.
- 20.Işıklı masanın fişini çekiniz.

Uygulama sırasında sorun ile karşılaşırsanız öğretmeninizden yardım alınız.

**NOT:** Uygulama testi ile bu çalışmanızı değerlendiriniz.

## PERFORMANS TESTİ (Yeterlilik Testi)

Hatai motifleri ile hazırladığınız tabak deseninin renklendirmesini suluboya tekniğini kullanarak deseni boyayınız. Bu konuda kendinizi ölçünüz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Atölye önlüğünüzü giydiniz mi?		
2. Boya malzemelerinizi çizim masanızın üzerine hazırladınız mı?		
3. Boyada kullanacağınız su kabını dökülmeyecek, şekilde çizim masanıza yerleştirdiniz mi?		
4. Boyama sırasında kullanmak için temiz, yumuşak bir bez hazırladınız mı?		
5. Resim kağıdınızı resim altlığına bantla yapıştırdınız mı?		
6. Resim kağıdınızı temiz bir su ile kağıdınızı nemlendirdiniz mi?		
7. Boyama yaparken motiflerin en ufak parçalarından başladınız mı?		
8. Motiflerin boyamasını yan yana gelecek şekilde mi boyadınız?		
9. Dağılmasını istemediğiniz bölümde su kullandınız mı?		
10. Boyama sırasında fırçanızı su kabınızın içinde dik bir şekilde mi beklettiniz?		
11. Her farklı renkte fırçanızdaki rengi silip, sonra su ile temizlediniz mi?		
12. Beyaz renk kullandınız mı?		
13. Suluboya yaparken boyayı tekrar tekrar aynı yere sürdünüz mü?		
14. Suluboyada istediğiniz renkleri çıkarabildiniz mi?		
15. Boya bittikten hemen sonra yaptığımız çalışmayı yerinden kaldırdınız mı?		
16. Çalışmanızın kuruyup kurumadığının kontrolünü yaptınız mı?		
17. Boyama işlemi bittikten sonra boyalarınızı temizlediniz mi?		
18. Fırçalarınızı temizlerken diplerinde boya kalıp kalmadığını kontrolünü yaptınız mı?		
19. Atölyenizi temizlediniz mi?		

**Not:** Bu performans testini uygulayarak kendinizi ölçünüz.

## DEĞERLENDİRME

Modül ile kazandığımız davranışlarda işaretlediğiniz “**Evet**” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “**Hayır**” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız. Tamamı “**Evet**” ise bir sonraki modüle geçebilirsiniz.

# CEVAP ANAHTARLARI

## ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1.	D
2.	A
3.	C
4.	B
5.	A
6.	C
7.	A
8.	C
9.	A
10.	A
11.	D
12.	D
13.	Y
14.	D
15.	Y
16.	Y
17.	D
18.	Süsleme Sanatlarında Motif
19.	Tezhip

## ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1.	D
2.	C
3.	Y
4.	Y
5.	D
6.	D
7.	Ölçeklendirme
8.	Işıklı Masa

### ÖĞRENME FAALİYETİ-3 CEVAP ANAHTARI

1.	A
2.	C
3.	Ağlar
4.	Kufi-Nesih
5.	D
6.	D
7.	Y
8.	D
9.	D
10.	Y
11.	D

### ÖĞRENME FAALİYETİ-4 CEVAP ANAHTARI

1.	D
2.	A
3.	C
4.	Guaj
5.	Suluboya Tekniği
6.	D

## ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Dr.İnci A. Birol- Prof. Dr. Çiçek Derman, Türk Tezyini Sanatlarında Motifler, İstanbul 2004
- Mine Seçkinöz, Sabiha Alpaslan, Şükran Komşuoğlu, Arsal İmer, Serap Etike, Resim-2 Süsleme
- İnternette googleden arayabilirsiniz.
- İnternette kültür bakanlığı ve diğer kurumlar
- Artline Cam Endüstri Ve Tasarım Atölyesi Tasarım Bölümü, Tuğba Yazıcıer
- Tual Collection sanayi Tasarım Bölümü, Songül Öksüz, Tuğçe Tüfekçi

## KAYNAKÇA

- Aker,Azade – Keskiner,Cahide ,**Türk Süsleme Sanatlarında Desen Ve Motif**, İstanbul,1978
- Aslanapa,Oktay **Osmanlı Devleti Kütahya Çinileri**
- Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yayın Katoloğu.
- Abdülkadir,Dedeoğlu, **Osmanlı Albümü**
- Atlas Aylık Coğrafya Dergisi, Sayı 105, Aralık 2001.
- Ekrem,Akurgal, **Hatti Ve Uygarlığı**, 1995
- Haluk Y. Sehsuvaroğlu, **Eski Türk Sanatları**
- Hüseyin, Kılıçkan, **Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Bezeme Sanatı Ve Örnekleri**, İnkılap Yayınları
- Hülya Yücel, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Grafik Bölümü Ders Notları
- Dr.İnci A. Birol- Prof. Dr. Çiçek Derman, **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**, İstanbul 2004
- Mine Seçkinöz, Sabiha Alpaslan, Şükran Komşuoğlu, Arsal İmer, Serap Etike, **Resim–2 Süsleme Resmi Ve Süsleme Sanatları**, Devlet Kitapları 1986
- Dr.Müntaz Işingör, Prof. Dr. Erol Eti, Prof. Dr. Mustafa Aslıer , **Resim-1 Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri Resim –Grafik** Devlet Kitapları 1986
- Mahmut Bedreddin, Yazır Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 1972
- Prof. Dr. Nermin Sinemoğlu, **Sanat Tarihi Tarih Öncesinde Bizans**
- Sabiha Aker Alpaslan, **Tasarım Mesleki Resim** 2003
- Süheyl Ünver, **Selçuklu Osmanlı Resim Tezhip Minyatür**
- Saadettin Çağlarca, **Suluboya Resim Tekniği**
- Rukiye Yücel, Beykoz Kız Meslek Lisesi, Yayınlanmamış Ders Notları